

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Åsa Romson* (MP) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 18 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Rebwar Hassan* (MP).

2 § Meddelande om statsministerns frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 23 maj kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister *Fredrik Reinfeldt* (M).

3 § Meddelande om inlämnande av interpellationer

Tredje vice talmannen meddelade att talmannen efter samråd med gruppledarna fastställt att sista tidpunkt för inlämnande av interpellationer för besvarande före juni månads utgång skulle vara *fredagen den 31 maj kl. 12.00*.

En interpellation kunde även inlämnas efter denna tidpunkt och besvaras av statsråd inom två veckor från det att den överlämnats till statsrådet. Om kammaren under tvåveckorsperioden skulle göra ett uppehåll i sitt arbete skulle tiden förlängas med vad som motsvarar uppehållet.

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2012/13:408

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:408 Dålig mobiltäckning och långsam övergång till 4G

av *Monica Green* (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 juni 2013.

5 § Svar på interpellation 2012/13:403 om andra sjuklöneveckan

Anf. 1 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig om jag avser att vidta några förändringar gällande andra sjuklöneveckan.

Parlamentariska socialförsäkringsutredningen, där alla partier är representerade, har i uppdrag att se över de nuvarande reglerna om sjuklön och analysera om de är ändamålsenliga. I uppdraget ingår att se över sjuklöneperiodens längd. I detta sammanhang ska särskilt småföretagarnas situation uppmärksammas.

Utredningen ska även belysa sjuklönereglernas konsekvenser för arbetsgivarens drivkrafter att anställa, främja en god arbetsmiljö, förebygga sjukfrånvaro och främja återgång i arbete. I detta sammanhang är det viktigt att kartlägga hur arbetsgivarens ansvar för anställdas sjukfrånvaro hanteras också i andra länder.

Parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 januari 2015. Jag ser fram emot utredningens betänkande.

Anf. 2 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Det är inte utan att man känner en viss besvikelse utifrån det svar som ministern har avlämnat här i kammaren med anledning av min fråga om regeringen är beredd att vidta åtgärder genom att ta bort andra sjuklöneveckan.

Det som kanske gör att man känner sig ännu mer oroad är att ministern i sitt svar uttalar att han "ser fram emot" när utredningen ska bli klar den 31 januari 2015. Jag ser möjligtvis fram emot att vi har en annan regering när den utredningen ska avlämnas.

Utredningen ska inte avlämnas förrän den 31 januari 2015. Därefter blir det sedvanlig remissrunda. Då har det gått ytterligare minst tre månader och förmodligen ytterligare lite tid. Därefter ska man fundera över om man ska ta bort andra sjuklöneveckan.

Då kan man känna en viss oro med tanke på hur det ser ut i Sverige, Europa och världen just nu, med kris. Det är kris inte bara i övriga Europa, utan jag vågar nog påstå att det är kris även i Sverige, med tanke på att det är mer än 400 000 personer som går arbetslösa.

När man funderar över det och att jobben är den viktigaste frågan bör man titta i sin verktygslåda och se vilka åtgärder man kan vidta så att fler kan få möjlighet att få ett jobb.

Det är kopplat till sjuklönerna. Ätminstone när jag är ute och träffar företag, framför allt småföretag, är det sjuklönefrågan tillsammans med

kompetensfrågan som man lyfter fram som den viktigaste frågan för att man ska våga anställa. Det är inte alls ovanligt att en företagare säger: Jag kan inte förstå varför jag ska betala för en av mina anställda, som har varit på skidsemester och nu har brutit benet. Jag förstår inte det, säger företagaren. Jag har en viss sympati för att man ser det så. Att vi sedan har system som är uppbyggda utifrån solidaritet tar för lång tid att ta upp här i kammaren.

Det finns också arbetsgivare som säger: Kommer någon hit till mig på anställningsintervju och är fotbollsspelare eller på annat sätt aktiv inom idrottsrörelsen – det är oerhört positivt att vi rör på oss och har fritidsintressen – anställer jag inte den personen, eftersom det finns en risk att jag ska få stå för sjuklön när personen är sjukskriven.

Det är bara några exempel. Rent allmänt kan man också lägga till att många arbetstagare känner psykisk stress eftersom de är lojala med sin arbetsgivare och känner: Nej, jag ska inte vara hemma och belasta min arbetsgivare med de här utgifterna, utan jag går till jobbet. Man går alltså till jobbet fast man är sjuk.

När man lägger samman allt detta – vad som är bra för arbetsgivarna, så att de vågar anställa, vad som är bra för dem som är anställda, utifrån att om man är sjuk så är man sjuk och ska våga vara hemma utan att känna press genom att det blir dyrt för arbetsgivaren, och att det finns möjlighet till lägre arbetslöshet – borde ministern fundera en gång till om man inte borde ta beslut om borttagande av andra sjuklöneveckan lite tidigare.

Anf. 3 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! För det första: Vi har utredningar för att utreda saker noggrant. Det är liksom själva idén bakom. Att man ska kortsluta utredningar, strunta i att de har ett mandat att undersöka saker och i all hast ta fram underlag för beslut tycker jag är en mycket onormal ordning, och den tänker jag inte medverka till.

För det andra: Direktiven är tydliga – se över för- och nackdelar med olika lösningar vad gäller arbetsgivarens sjuklöneansvar. Det är utan tvekan så att detta är en rätt pragmatisk fråga.

Vi har i Sverige haft både en, två och tre veckor. Det finns för- och nackdelar med både kort och lång arbetsgivarperiod.

Tittar man traditionellt eller i litteraturen kan man säga att fördelen med en lång arbetsgivarperiod är att man får en tydlig koppling mellan den enskilde, hans sjukdomstillstånd och hans arbetssituation och arbetsgivarens ansvar. Många länder betraktar det som otroligt angeläget. Det mest kända under de senaste åren är Nederländerna. Fördelen med en kort period är naturligtvis att man inte riskerar att belasta en arbetsgivare med den sortens sjukdomar och skador som i grund och botten inte har med jobbet att göra.

Den svenska erfarenheten har varit att det under de år som vi fokuserade mycket på korttidsfrånvaro var angeläget att göra en tydlig koppling mellan arbetsplatsen och den korta sjukfrånvaron. Min hypotes är att detta står sig ganska väl fortfarande. Men jag är helt öppen för en diskussion. Därför tycker jag att det är angeläget att utredningen diskuterar för- och nackdelar med detta.

Jag vill ställa en motfråga, för jag blir lite förbluffad och förundrad över att just andra sjuklöneveckan ska bort. Varför just den andra? Varför inte den första sjuklöneveckan, som för de allra flesta företagare är oändligt mycket viktigare? Och varför inte båda sjuklöneveckorna? Varför ta bort den sjuklönevecka som minst antal arbetsgivare i praktiken drabbas av, eftersom de flesta sjukfall är kortare än två veckor?

Jag är bara lite undrande över detta principiella val av just andra sjuklöneveckan, om det nu inte bara är en symbolisk åtgärd man är ute efter.

Anf. 4 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag är särskilt glad att ministern ställer den sista frågan och ska informera ministern om att vi inte för en politik som handlar om symboler utan för en politik som gynnar Sverige.

Vårt förslag om att ta bort andra sjuklöneveckan handlar om finansieringen, och det vet ministern mycket väl. I vårt förslag har vi borttagandet av andra sjuklöneveckan fullt ut finansierat. För företagen blir det en nettovinst. Vi ska alltså inte kontra med en höjning av arbetsgivaravgiften. Detta har vi i vårt budgetalternativ.

Jag tror att var och en förstår att när man ska göra en reform som detta faktiskt handlar om får man ta steg utifrån att saker och ting ska finansieras. Därför börjar vi med andra sjuklöneveckan.

Det är intressant när ministern säger att vi har utredningar för att de behöver arbeta. Jag tycker att det är viktigt att man har utredningar och gör konsekvensanalyser. Denna alliansregering kanske inte är så känd för att alltid ha gjort konsekvensanalyser. Man kan titta på förändringarna och försämringarna av a-kassan. Då var det inte tal om att det skulle vara någon lång utredning. Då var det bara dunk, dunk, dunk – här ska förändras. Det körde man igenom på ett halvår.

Men i detta fall skulle det kunna skapas många jobb. För vi är väl ändå överens om, ministern, att det är viktigt för Sverige att vi kan få till fler jobb? Då är man inte beredd att till exempel ge utredningen direktiv om att komma med ett delbetänkande så att man kan skynda på ett sådant här beslut om viljan finns. Politik är nämligen att vilja.

Om jag tittar på läget här i riksdagen kan jag inte låta bli att fundera över hur det ser ut i fråga om majoritetsförhållanden. Vi socialdemokrater är nämligen inte ensamma om att vara för att vi ska ta bort andra sjuklöneveckan. Det finns även andra partier som är det, till exempel Kristdemokraterna. Näringsutskottets ordförande Mats Odell är mycket tydlig och skräder inte orden när han säger att det vore korkat att inte ta bort den eftersom så många undersökningar visar att just sjuklöneansvaret är det största hindret som avhåller småföretagare från att nyanställa.

Jag vet inte om det finns någon form av splittring i regeringen i denna fråga. Men jag kan konstatera att i den debatt som vi hade här i kammaren den 25 april då Mats Odell och representanter från de andra allianspartierna deltog uttryckte Folkpartiet, precis som Centerpartiet, en vilja att ta bort den andra sjuklöneveckan.

Om man börjar räkna antal mandat här i riksdagen, om vi skulle rösta om denna fråga i dag, finns det en majoritet för att ta bort den andra sjuklöneveckan.

Om jag var minister och hade ansvar för denna fråga skulle jag nog fundera hemma på min kammare om det inte vore lönt att i budgetförslaget i september föra fram ett sådant förslag.

Anf. 5 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag uppfattar inte att det i mitt uppdrag som ansvarig för frågorna ingår att göra opinionsmätningar i Sveriges riksdag.

Som jag påpekade finns det för- och nackdelar med en kortare och med en längre sjuklöneperiod. Sverige har en tradition av att ha prövat olika varianter. Det vore ganska förmätet att säga att det ena är rätt och det andra är fel. Man kan säkert laga efter läge, och man kan säkert se att olika tider kräver olika lösningar. Jag är inte alls säker på att vi har den optimala lösningen här och nu. Därför är jag inte alls bestämd motståndare till detta. Jag tycker bara att man ska vara ärlig nog och säga att det har väsentliga för- och nackdelar.

I ett läge där många länder snarare är måna om att göra en tydligare koppling mellan arbetsplatsen, arbetsgivarens ansvar och sjukfallen säger Socialdemokraterna nu entydigt att man ska minska detta ansvar och särkoppla arbetsplatsen från sjukfrånvaron. Jag tycker att det är en rätt stor principiell fråga, och jag tycker att den är värd att undersöka. Man ska veta konsekvenserna av en sådan sak innan man landar i en slutsats. Därför nöjer jag mig med att Socialförsäkringsutredningen ska arbeta med detta tillsammans med andra rätt stora principiella frågor som handlar om samspelet mellan olika delar av den svenska socialförsäkringen. Jag är inte alls lika tvärsäker som interpellanten på att detta är den slutliga lösningen på ett antal problem för företagsamheten i relation till sjukförsäkringen.

Att vi ändå ställer frågan om just andra sjuklöneveckan beror på att om man är så säker på att detta är den väsentligaste förändringen skulle jag i alla fall argumentera för att det är den första sjuklöneveckan som man skulle inrikta sig på eftersom den har mycket större betydelse för precis det problem som interpellanten är ute efter. Jag får lite grann en känsla av att eftersom ett avskaffande av den uppfattas som för dyrt och man inte kan finansiera det väljer man det mindre väsentliga för att det är lite enklare här och nu.

Anf. 6 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag tycker att det är lite oroväckande om alliansregeringen sitter i Rosenbad och uppfattar att riksdagen ägnar sig åt opinionsundersökningar.

Den 20 september ska finansministern komma hit till kammaren med statens budgetförslag. Utifrån det kommer vi socialdemokrater att fortsätta att hävda att den andra sjuklöneveckan ska tas bort.

Återigen vill jag säga att vi har finansierat detta fullt ut. Vi har till exempel inte lagt fram några förslag om att ta bort eller sänka bolagsskatten och låna pengar till det, vilket regeringen gör, utan våra förslag är fullt ut finansierade.

Om ministern och alliansregeringen tittar på mandatfördelningen här i riksdagen när vi ska rösta om detta förslag kan de notera att det finns en risk att man faktiskt blir nedröstad. Vi kan leka lite grann med siffrorna. Socialdemokraterna har 112 röster. Miljöpartiet, som förmodligen kom-

*Svar på
interpellationer*

mer att stödja ett sådant förslag även om man vill gå längre redan nu, har 25 röster. Folkpartiet har 24 röster, Centern har 23 röster och Kristdemokraterna har 19 röster. Det betyder att Moderaterna med sina 107 röster skulle bli överkörda. Då borde det finnas ett intresse från regeringens sida att fundera över framtiden och lägga fram någon typ av förslag som genererar att fler människor får anställningar i vårt land och att vi kan få ned arbetslösheten. Vi tror att detta är ett av de verktyg som man kan använda för att få fler jobb. Och politik är att vilja, men det verkar inte som om regeringen vill.

Anf. 7 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag konstaterar för tredje gången att jag ser för- och nackdelar med en längre eller en kortare sjuklöneperiod och att jag i dagsläget inte är redo att föreslå några förändringar vare sig i utökande eller förkortande riktning.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2012/13:409 om personer som faller mellan stolarna i trygghetssystemen

Anf. 8 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Lars Mejern Larsson har frågat mig om jag avser att vara tydligare i framtiden när det gäller samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan så att personer, som det ofta heter, inte ska falla mellan stolarna.

Som Lars Mejern Larsson konstaterar kan jag inte svara om enskilda ärenden. Principiellt handlar det om samsyn mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, både vad gäller enskilda individer och på en strukturell nivå. Det är dock viktigt att ha i åtanke att myndigheterna arbetar med olika frågeställningar. När det gäller sjukpenning ska Försäkringskassan bedöma om en person till följd av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga eller inte. Så har det varit långt innan rehabiliteringskedjan infördes. Arbetsförmedlingen har till uppgift att hjälpa människor att komma tillbaka till arbete. De båda myndigheterna behöver ofta ha ett nära samarbete för att stödja enskilda individer. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder för att förbättra samarbetet mellan myndigheterna, vilket bland annat syftar till att minimera risken för människor att falla mellan stolarna hos de båda myndigheterna.

För att ytterligare säkra att Försäkringskassans beslutsfattande sker med hög kvalitet har de fått i uppdrag att genomföra systematiska insatser för metod- och kompetensutveckling. Försäkringskassan har i samråd med bland andra Socialstyrelsen och Arbetsförmedlingen vidareutvecklat metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga. Syftet med de nya metoderna är bland annat att öka enhetligheten, rättsäkerheten och delaktigheten för de försäkrade. Denna utveckling bidrar rimligtvis också till mer enhetlighet myndigheterna emellan.

Anf. 9 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Min fråga till statsrådet grundar sig i en enskild persons upplevelse av orimligheten i våra socialförsäkringssystem. Men vi får rapporter varje dag från landets alla hörn om hur sjuka och arbetslösa hamnar i helt omänskliga situationer. Ofta hör vi enskilda som ger uttryck för sin situation genom att klä den i orden: För att orka vara sjuk i Sverige 2013 måste man vara frisk. I ena stunden är du för frisk för att vara sjukskriven, för att i nästa stund få höra att du är för sjuk för att vara arbetslös.

I ett väl fungerande generellt välfärdssystem, som vi i vårt land ska ha råd med, borde ingen regering tillåta att någon ramlar mellan stolarna. Den nu sittande regeringen har dock sedan maktövertagandet inte genomfört några större insatser för att bekämpa de orimliga konsekvenserna av sin hemmasnickrade arbetslinje. Hade *Arga snickaren* eller *Fuskbyggarna* granskat regeringens arbetslinje, herr talman, hade nog inte ansvarigt statsråd fått en lugn stund. Värre fuskbygge än det statsrådet är byggherre för har jag nämligen aldrig skådat under mina 20 år som byggnadsarbetare eller ombudsman.

Statsrådet säger att myndigheterna jobbar med olika frågeställningar, men det är ju endast delvis sant. Försäkringskassan ska mycket riktigt bedöma om personen har nedsatt arbetsförmåga, och Arbetsförmedlingen ska hjälpa personen tillbaka till arbetsmarknaden. Problemet uppkommer när alla är överens om att arbetsförmågan är nedsatt men Försäkringskassan gör bedömningen att den inte är tillräckligt nedsatt för att motivera en sjukskrivning och Arbetsförmedlingen tvärtom gör bedömningen att arbetsförmågan är så nedsatt att det inte är motiverat att sätta in insatser för personen.

I det aktuella fallet, som statsrådet visserligen inte får kommentera, är det dessutom så att sjukdomen är progressiv. Man kan alltså förvänta sig en gradvis försämring av hälsotillståndet och därmed rimligen av arbetsförmågan.

Herr talman! Att dessa myndigheter får sina direktiv och arbetsuppgifter reglerade via regeringen och att dessa arbetsorder innebär att enskilda personer ramlar mellan stolarna måste väl innebära att ansvaret faller tillbaka på statsrådet. Att densamme inte tar ansvar är helt uppenbart, eftersom det i det mycket stramt hållna svaret går att utläsa att de åtgärder som är gjorda kommer att räcka. Uppenbarligen ger dock dessa åtgärder inga effekter eftersom vi dagligen kan se och höra effekterna av den förda politiken.

Jag kan bara konstatera att min kritik av den förda politiken får stöd från många håll men att regeringens politik endast får stöd av dem som likt regeringen vill ha större klyftor mellan den som är sjuk och arbetslös och den som har jobb. Ett exempel är gårdagens ledare i Göteborgs-Posten, som pekar på att ökade klyftor *inte* är negativt. Nej, jag ser en tydlig linje i agerandet: Gör så lite som möjligt, för vår politik är inte för de svaga i samhället! Skattesänkningar går först, oavsett konsekvenser för de män och kvinnor som är beroende av socialförsäkringssystemet.

Herr talman! Som jag hörde i svaret undviker statsrådet fortfarande nogsamt att över huvud taget svara eller diskutera konsekvensen av den förda politiken. Därför undrar jag igen om statsrådet inte tänker göra

någotning för att personer inte ska få beskedet att de är för sjuka för akassa och för friska för sjukskrivning.

Anf. 10 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt mig först bortse från torgmötesretoriken och ta fasta på tre saker jag tycker är viktiga i detta.

Det första är att jag är den första att hålla med om att det för många människor är tufft att vara sjukskriven under lång tid. Det är en svår situation och har alltid varit det. Låt oss bara börja i den änden. Det är ännu tuffare om vi dessutom gemensamt och individuellt ålägger oss uppgiften och vill att folk ska komma tillbaka. Då handlar det nämligen om en resa vi ska göra enskilt. Vi har stöd av andra, men det är likväl en tuff resa.

Jag tror att man ska medge att det här är svårt. Det är ingen enkel sak. Det enkla är att säga: Du slipper resa. Vi tänker inte ens försöka. Vi garanterar dig lite pengar men ingenting annat. Då slipper vi ett antal svåra frågor, men har man högre ambitioner än så ska man medge att det här är svår materia.

Det andra jag vill säga är att det är ett tufft arbete att jobba med också. Det är ett lika svårt jobb, men det är inte lika synd om dem. Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans medarbetare har en tuff uppgift. Det är en viktig och svår uppgift som kräver gott omdöme, god empati och sakkunskap. Den kan alltid ifrågasättas – vi talar om bedömningar som ska göras. Någon måste göra dem i vårt samhälle och har alltid behövt göra dem. Det är när vi tummar på att uppgiften är viktig som vi placerar människor i permanent utanförskap.

Låt oss åtminstone medge att det här är medarbetare som försöker göra ett riktigt svårt jobb som måste göras i ett civiliserat samhälle. Det fritar dem inte från ansvar om de gör fel, och det fritar inte oss från ansvar för att uppgifterna ska vara riggade på ett sätt som ger bra förutsättningar. Låt oss dock medge att det här är svåra uppgifter.

Det tredje är att jag tycker att vi har gjort ett antal viktiga saker, som borde ha gjorts för decennier sedan, för att komma lite närmare en bra lösning. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har alltid haft olika uppgifter och gått i parallella spår. Man har alltid kunnat hävda att människor faller mellan stolarna. Problemet var att detta inte syntes så länge människor alltid placerades i långtidssjukskrivning och därefter i förtidspension. Då slapp vi hela frågeställningen. Om vi inte vill rymma från frågan utan bita i den på allvar nakengör vi också de brister som finns i hur vi fördelar arbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Två saker vill jag nämna här. Det ena är att arbetet med det något byråkratiska begreppet ”arbetsförmågebedömningsverktyg” är otroligt viktigt, för det ger den enskilde försäkrade, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen förutsättningar för en gemensam bild av vilken arbetsförmåga en enskild person har. Det är inte minst viktigt att den enskilde försäkrade är med i processen. För allt fler arbetande handlar det nämligen också om en egen bedömning av den egna förmågan, inte bara andras bedömning av ens förmåga.

Jag tycker att det är ett lovande arbete som nu pågår. Det är inte min professionella kompetens – jag litar mer på att andra gör sitt jobb på detta

område – men jag tror att det är den vägen vi ska gå. Det handlar om att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har gemensam kunskap om vad som ska uppnås.

Det andra vi har gjort som jag tycker börjar ge resultat är mer tidiga insatser – att inte vänta så rasande länge innan Arbetsförmedlingen kommer in i processen. När vi ser att ett sjukfall riskerar att bli mycket långt och när vi till och med kan misstänka att personen sannolikt har fortsatta förmågor under sitt arbetsliv men sannolikt inte förmågor i det jobb han eller hon kommer ifrån, låt oss då tidigt komma in och stötta en persons väg tillbaka till en annan del av arbetslivet. Där har vi i Sverige varit dåliga i decennier. Jag medger att vi fortfarande inte är bra nog, men vi har i dag en väg framåt som jag tycker verkar löftesrik.

Den vägen vill jag fortsätta på, och jag tycker att de allmänna svepande anklagelserna om att det egentligen vore bättre om vi ingenting hade gjort i grund och botten är grundlösa.

Anf. 11 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Jag är glad att statsrådet lyfter fram svårigheten för dem som jobbar med frågan. Att det ska bli bättre eftersom regeringens åtgärder säkerställer att Försäkringskassans beslutsfattande sker med hög kvalitet är jag dock tveksam till.

Med tanke på bakgrunden till min interpellation kan jag med stor säkerhet säga att jag som socialdemokrat har helt andra kvalitetskrav än statsrådet. Att det nu har tvingats fram vissa smärre åtgärder som fortfarande inte löser problemet för de tusentals människor som tvingas ha kvar sin försörjning via kommunernas försörjningsstöd kan jag inte finna någonting positivt i.

Att den sittande regeringen lastar över det ekonomiska ansvaret på kommuner går dock helt i linje med den skattesänkingspolitik man kallar arbetslinjen. En arbetslinje som innebär att svårt sjuka människor lämnas åt sitt öde i en svår situation är upprörande. Det är inte bara upprörande – det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige.

I svaret kan man läsa att myndigheten har fått i uppdrag att genomföra systematiska insatser för metod- och kompetensutveckling. Försäkringskassan har i samarbete med bland annat Socialstyrelsen och Arbetsförmedlingen vidareutvecklat metoder och instrument för bedömning av arbetsförmågan. Det skulle vara av stort intresse att få veta vad dessa metoder och instrument har för verkan på de svårt sjukas vardag och hälsa. Syftet med den nya metoden är enligt regeringen bland annat att öka enhetlighet, rättssäkerhet och delaktighet för de försäkrade. Som jag läste den delen av svaret måste det innebära att de sjukskrivna runt om i landet inte kan känna sig delaktiga i dag och att rättssäkerheten inte heller håller någon högre kvalitet.

Jag kan inte på något vis känna att svaret gör mig tryggare utan tvärtom. Jag inser också att min interpellation var högst befogad eftersom den blottade de stora brister regeringen har dolt från eller förnekat för medborgarna, trots en massiv kritik mot den förda politiken.

Jag pratade så sent som i går med Tony Kyrk på Byggnads i Värmland, som hjälper Rolf och vittnar om att många medlemmar tappar förtroendet för försäkringssystemet. I fallet jag har belyst hade han redan blivit avregistrerad hos Arbetsförmedlingen och förlorade därmed sin rätt

till a-kassa när beskedet kom från Försäkringskassan. Han riskerar därmed att bli hänvisad till socialbidrag. Här handlar det om en enskild person som har kommit i kläm. Å andra sidan vet jag att statsrådet inte kan och inte ska ingripa i myndighetsutövning gentemot enskild, vilket gör att statsrådet inte kan säga så mycket om detta.

Däremot är det jätteviktigt att de personer som drabbas av problemen får hjälp. Jag tänker på alla de fyra miljoner löntagare som under hela sitt yrkesliv troget betalar eller har betalat för att de den dag de drabbas av sjukdom eller minskad arbetsförmåga ska få hjälp. De har räknat med att det ska fungera och att de ska kunna lägga all sin kraft på att komma tillbaka till arbetet. För de drabbade handlar detta faktiskt om försörjningsmöjligheten.

Herr talman! Den förda politikens negativa konsekvenser börjar nu synliggöras på område efter område. Det ger till och med eko i vår omvärld och ger vårt land dåligt rykte som välfärdsstat. ”Klyftor växer snabbast i Sverige”, gick det att läsa i en ny OECD-rapport i Svenska Dagbladet i onsdags. År 1995 låg vi i topp och var ett skyltfönster mot världen när relativ fattigdom jämfördes. Sedan dess har vi rasat till fjortonde plats. Den kraftiga förändringen och ökningen av klyftan har skett efter 2006. Arbetslösa, sjuka och pensionärer får betala priset.

Om nu statsrådet mot förmodan inte är nöjd med vad som sker undrar jag givetvis varför regeringen visar så stort ointresse för problemet och vidtar så få åtgärder för att minska klyftan i samhället.

Anf. 12 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Interpellanten blandar och ger. Jag ska göra ett axplock ur detta.

Jag börjar med lite mer historia. Den svenska sjukförsäkringen har alltid utgått från den svåra frågan om en person *till följd av sjukdom* har nedsatt arbetsförmåga. Det är inget nytt påfund. Så måste sjukförsäkringen i varje civiliserat samhälle fungera. Det är ingen yrkesförsäkring eller allmän inkomstförsäkring. Om en människa till följd av sjukdom inte kan utföra det arbete hon har nu eller något arbete alls träder försäkringen in. Så var det även på socialdemokratins tid, vill jag be att få erinra de socialdemokrater som har glömt det arv som de själva har varit delaktiga i.

Det har alltid funnits bedömningsfrågor om vad nedsatt arbetsförmåga ”till följd av sjukdom” betyder. Kan en person utföra sitt nuvarande arbete eller inte? Kan en person jobba över huvud taget, eller borde hon, likt 73 000 andra för några år sedan, bli förtidspensionär? Det enda sättet att slippa dessa svåra frågor är att sjukskriva alla.

Jag vet att ni gång på gång vill antyda dramatiska förändringar men till varje pris undvika att säga: Vi vill tillbaka till hur det var förr. Det vore ärligare och intressantare om vi hade en systemdiskussion i Sverige, om ni ville säga på allvar: Vi vill hellre ha 73 000 nya förtidspensionärer varje år, så att vi slipper ta i de svåra frågorna om hur vi hjälper människor tillbaka och om när detta går och inte går. Men ni låtsas som att det finns en enkel lösning på detta och att ingen kvalificerad behöver göra svåra bedömningar för att empatiskt, korrekt och rättssäkert hjälpa människor att undersöka sin arbetsförmåga.

Det finns inga sådana genvägar. Det visste ni så länge ni var i regeringsställning, fram till dess att ni tappade greppet och Göran Persson

själv formulerade halveringsmålet, det vill säga att Sverige skulle halvera antalet sjukskrivningar. Jag tycker att historielösheten i socialdemokratins ibland är helt förbluffande.

Det andra jag vill säga är att Försäkringskassan har att bedöma en halv miljon nya sjukfall varje år, en halv miljon nya sjukfall, varav de allra flesta dess bättre handlar om sådant som både du och jag drabbas av och snabbt kommer tillbaka från. En del fall är inte sådana. En del fall är komplicerade. En del fall blir långvariga.

Om man har en halv miljon sjukfall att bedöma varje år måste man ha system för detta som fungerar, som den enskilde kan uppleva som rättvisa och korrekta men som också är rättssäkra nog att funka i domstol. Då duger det inte att säga att det här känns lite fel. Då duger det inte att säga att man borde behandla alla på ett sätt som är lite bättre.

Det här är ganska svåra saker. Om man ska fatta beslut i 20 miljoner fall varje år, 20 miljoner individuella beslut, måste man också ha ganska rättssäkra och begåvade system.

Jag tycker ibland att ni trivialiserar den här frågan och tar upp mer eller mindre korrekta beskrivningar av personer som uppfattar sig som, eller har blivit, felaktigt behandlade. Även där har vi i så fall ordentliga system för att överklaga och få sin sak rättsligt prövad. Jag tycker att ni ibland glömmer bort att det finns skäl till att vi har dessa och att vi en gång införde ett system som syftar till att alla som kan jobba ska jobba. Det är nämligen bara då vi får resurser till de människor som inte kan jobba.

Om detta vore jätteenkelt skulle vi inte ha någon sjukförsäkring eller sjukförsäkringspolitik. Nu råkar det vara ganska komplicerat, och jag menar bestämt att vi inte ska gå tillbaka till hur det var för tio år sedan.

Anf. 13 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Kanske kan man erkänna att det förmodligen har gjorts för lättvindiga sjukskrivningar och inte erbjudits tillräcklig hjälp i somliga fall tidigare. Det är samtidigt viktigt att personer som verkligen är sjuka ges möjlighet till försörjning.

Blandar och ger, säger statsrådet. Jag vill bara belysa problem som de drabbade står inför. Vi har sett det förr och ser i dag: en regering som vägrar inse verkligheten, som är nöjd med hur det ser ut, som monterar ned trygghetssystem och som vägrar att vidta åtgärder när det är uppenbart att de system man har byggt upp är fel.

Herr talman! Någon måste ta huvudansvaret för sjukförsäkringssystemen och se till att myndigheterna pratar med varandra. Det är när du mår som sämst som försäkringen ska fungera, inte slå undan benen på de människor som är i behov av hjälp. Bolla inte folk mellan stolarna! Jag önskar att jag kunde vända mig till de drabbade och säga: Ni kan känna er trygga, det kommer att bli bättre. Men, herr talman, det kan jag inte göra efter de svar jag får från statsrådet. I stället väljer jag att upprepa Tony Kyrks ord om att medlemmar tappar förtroendet för socialförsäkringssystemet.

Min slutsats efter dagens debatt är att för att orka vara sjuk år 2013 i Sverige måste man vara frisk.

Anf. 14 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag är den första att gärna ta en diskussion mer i konkreta detaljer om exakt vilka regelverk i nuvarande sjukförsäkring som kan förbättras och borde ändras. Jag ser själv en lång lista på saker och ting. Det finns pågående processer som gör att det blir bättre. Jag har nämnt några här. I går tog jag initiativ i regeringen till att se ytterligare på en fråga, nämligen: Finns det skillnader mellan somatiska sjukdomar och fysiska åkommor å ena sidan och psykisk ohälsa å andra sidan? Bör därför sjukförsäkringen på något sätt fungera annorlunda i de båda fallen? Det är en långsiktig, jättestor och viktig fråga. Jag är fylld av ödmjukhet inför att jag inte alls är säker på att allting är rustat och riggat på rätt sätt i dag.

Det vore intressant dock om vi kunde ha en sådan diskussion. Om ni ändå någon gång ville säga att vi nu har återställt och säkrat den svenska sjukförsäkringen på ett sådant sätt att den fungerar som den ska, låt oss nu diskutera enskildheter. Eller vill ni i grund och botten diskutera om vi ska gå tillbaka till det gamla eller inte? Ni blandar och ger på den punkten. Ibland låtsas ni som att ni vill gå tillbaka till det gamla fast helt utan det gamlas konsekvenser. Ibland låtsas ni som att det nya skulle kunna fungera helt utan komplikationer och att inga enskilda människor någonsin ska komma i situationer där de tycker olika. Så enkel är inte världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2012/13:391 om trängselskatten i Göteborg

Anf. 15 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Lars Johansson har frågat finansministern dels om han gjort det ställningstagandet att det är möjligt att lokalt folkomrösta om en statlig angelägenhet som trängselskatten i Göteborg, dels vad det skulle få för konsekvenser för det västsvenska infrastrukturpaketet om en majoritet i Göteborg skulle säga nej till trängselskatt.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag kan inledningsvis konstatera att trängselskatten i Göteborg har beslutats av Sveriges riksdag och är reglerad i svensk lag. Jag kan också konstatera att en ändring i svensk lag endast kan ske genom beslut av riksdagen.

Fullmäktige i Göteborgs kommun kan besluta om att genomföra en folkomröstning som ett led i beredningen av ett ärende i vilket kommunen har beslutanderätt.

På frågan om det är möjligt för Göteborgs kommun att folkomrösta om trängselskatten i Göteborg är svaret att det beror på vad kommunens invånare har att ta ställning till vid folkomröstningen. Fullmäktige kan genom en folkomröstning inhämta invånarnas synpunkter i fråga om trängselskatten. På så sätt kan folkomröstningen ge politikerna på lokal nivå ledning i frågan om fullmäktige bör ta upp frågan om trängselskatt med regeringen och därigenom försöka förmå regeringen att till riksdagen föreslå en ändring av lagstiftningen. Göteborgs kommun kan däre-

mot inte fatta beslut om att avskaffa eller ändra ett beslut som fattats av riksdagen.

En folkomröstning om trängselskatten i Göteborg har således ingen direkt inverkan på lagstiftningen om trängselskatt. Regeringen förutsätter också att ingångna avtal följs och att de stora satsningar som ingår i avtalet därmed kan genomföras. Om regionen ändrar uppfattning i frågan om trängselskatt är min utgångspunkt att det då rimligen åligger regionen att skjuta till nödvändiga medel för att hantera de omfattande underskott som skulle uppstå i finansieringen av de aktuella projekten. I annat fall saknas finansiering för objekten inom de beslutade tolvåriga ekonomiska ramarna för infrastruktur, vilket gör att de ej kan byggstartas.

Anf. 16 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret från statsrådet. Svaret stämmer till stora delar överens med vad jag själv tycker, vilket inte alltid är fallet när man får svar från statsråd på frågor.

Dock är resonemanget passerat på en punkt, detta att man kan genomföra en folkomröstning som en del i beredningen av ett ärende. Vi ska komma ihåg att överenskommelsen, som framgår av svaret, mellan Göteborgs kommun, Västra Götalandsregionen, kommunerna runt Göteborg, Hallands läns landsting och staten redan är undertecknad. Det var det som föranledde riksdagen att fatta beslut om trängselskatt våren 2010 på förslag av regeringen och också på förslag av Göteborgs kommun.

Frågan har beretts tidigare, och då kunde man möjligen ha diskuterat om det skulle vara en folkomröstning. Folkomröstningsfrågan har därefter också varit uppe i fullmäktige i Göteborg. Fullmäktige fattade beslut 2011 om att man inte skulle ha någon folkomröstning eftersom man hade ingått en överenskommelse med staten om det stora infrastrukturpaketet, där trängselskatten ingår som en väsentlig del i finansieringen med hela 14 miljarder kronor. I den delen menar jag att svaret är lite undandligande. Det är ingen beredning längre; frågan är avgjord.

Det framgår tydligt att situationen just nu är den att ingångna avtal ska följas. Då blir frågan politiskt väldigt intressant. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet i Göteborgs kommunstyrelse har varit med och tagit del av förhandlingarna med staten och sagt: Nej, frågan är färdigberedd. Här föreligger inga förutsättningar för att folkomrösta om trängselskatten då den redan är införd.

Men ett annat parti i kommunstyrelsen i Göteborg, Moderata samlingspartiet, har nyligen lagt fram förslag om att man ska genomföra en folkomröstning. Det är väldigt märkligt, för Moderaterna i Göteborg har ju själva varit med och förhandlat och tidigare fattat beslut om att man ska genomföra paketet. De har också sagt, så sent som 2011, att man inte ska ha en folkomröstning om trängselskatten. Nu plötsligt säger de att nu ska vi ha en folkomröstning.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Catharina Elmsäter-Svärd som jag tycker är ganska väsentlig. Det är nämligen så att den moderata gruppledaren i Göteborg, Jonas Ransgård, har till Göteborgs-Posten sagt att han har haft kontakt med regeringen inför sitt ställningstagande om att kräva en folkomröstning om trängselskatten. Stämmer det verkligen? Det är den ena frågan. Den andra blir då: Vad har ni då resonerat om? Har rege-

ringen verkligen tyckt att det är bra att Moderaterna kräver en folkomröstning om trängselskatten i Göteborg?

Anf. 17 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Lars Johansson vet att jag som statsråd är ute i hela landet och träffar många kommunala företrädare, även företrädare i Göteborg, oavsett om de har moderat stämpel eller socialdemokratisk stämpel. Jag tycker att det är viktigt att ha de här kontakterna. Däremot är jag väldigt noga med att inte komma överens om olika saker som det inte finns någon öppenhet i. Men samtal förs ju alltid om det mesta, för jag tycker att det är viktigt att följa vad som händer och sker.

Det är helt riktigt att det finns ett avtal, och det är viktigt att alla som ingår avtal har för avsikt att följa dem. Om någon part skulle önska något annat måste den i så fall ta upp det med de andra parterna. Sådant är naturligtvis alltid möjligt. Vad jag har varit tydlig med är att det alltid får konsekvenser. Därför ska man vara beredd, oavsett vilket avtal det gäller, på att någon kan ha en annan uppfattning eller möjlig tanke om att göra någonting annat. När det gäller det västsvenska paketet gäller avtalet i dag tills något annat är sagt, och det finns inget annat sagt ännu.

Jag tycker att man ska följa med lite i vad som har hänt även sedan avtalet om västsvenska paketet beslutades. Det har gjorts en skärpning i kommunallagen som trädde i kraft den 1 januari 2011 om möjligheten att genomföra just ett folkinitiativ. Det räcker egentligen med att 10 procent av de röstberättigade skriver på en lista, något som har gjorts i Göteborg, förvisso via en tidning men ändå. Då finns det en möjlighet att väcka ärendet i fullmäktige. Det är det som har blivit en skärpning, en möjlighet eller kanske ett hot – jag vet inte hur man ska se det – som vi har att förhålla oss till.

En uppfattning som jag är tydlig med i mitt svar, och som det är bra att Lars Johansson delar, är att man måste vara medveten om vem det är som fattar vilka beslut. Och när det gäller just trängselskatten, som i lag är beslutad av riksdagen, är det i så fall riksdagen som ska göra en förändring av lagen. Den rätten äger inte fullmäktige i Göteborg eller i Stockholm, som också har trängselskatt.

Eftersom det som kallas folkinitiativ eller folkomröstning numera har möjliggjorts bör fullmäktige, om det är under en sexmånadersperiod innan ärendet ska behandlas, få avgöra om man ska ha folkinitiativet folkomröstning eller inte. Det är naturligtvis viktigt att man då också funderar på hur frågeställningen ska se ut, så att de som har att ta ställning i en folkomröstning känner att den är relevant.

Sedan är det inte ovanligt utan snarare vanligt att folkomröstningar är just rådgivande. Det ska ju finnas en möjlighet för lokala församlingar att samla in synpunkter på olika sätt, där folkinitiativ och folkomröstning är ett. Göteborg måste i så fall ta ställning till om man har för avsikt att förmå regeringen att göra någonting annat när det gäller trängselskatten.

Jag har uppfattat att många tycker att det västsvenska paketet är väldigt efterlängtad och väldigt nödvändigt och att det inte finns någon ambition att avbryta någonting, som till exempel första spadtaget för Marieholmstunneln nästa vecka, utan att avtalet ska gälla.

Jag tycker inte att man ska göra den här frågan större än den är, för jag får inga andra signaler från något parti eller någon av de parter som

har beslutat om västsvenska paketet än att man vill att det fortsatt ska vara kvar.

Prot. 2012/13:107
17 maj

Anf. 18 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag fick inget svar från statsrådet om man hade haft samtal med Jonas Ransgård eller inte och heller inte vad man hade samtalat om inför det ställningstagande som Moderaterna har gjort. Jag hoppas att Catharina Elmsäter-Svärd kan svara på den frågan i sitt nästa inlägg.

Jag kan ha respekt för att partier som har varit emot från början, som Sverigedemokraterna och Vägvalet, vill ha en folkomröstning där de hoppas att få en majoritet som säger nej till trängselskatten.

Frågan gällde dock Moderata samlingspartiet som har varit med hela resan. Ni sitter dessutom i regeringen och i Västra Götalandsregionen. Ni är ordförande i Göteborgsregionens kommunalförbund, är vice ordförande i kommunstyrelsen och sitter med i kommunstyrelsen. Ni har all information och har som sagt varit med hela vägen. Ni har sagt att dessa projekt är viktiga i det särskilda västsvenska paketet. Det gäller Marieholmstunneln, som statsrådet nyss nämnde, liksom andra viktiga investeringar som ska göras, till exempel tågtunneln Västlänken.

Här har ni varit med, och därför blir frågan konstig. När ni har skrivit på, tagit i hand och är överens om att detta ska gälla vänder ni plötsligt och säger: Nu ska vi folkomrösta.

Vi andra har upplevt det som självklart att vi kan lita på det näst största partiet i Göteborg, men det kan vi inte längre. Vad blir nästa fråga där ni gör en överenskommelse men upplever frågan som så besvärlig internt att ni vill ha en folkomröstning?

Vi ska vara aktsamma om folkomröstningsinstitutet. Även om det finns möjlighet om 10 procent av göteborgarna har skrivit på, som statsrådet sade, har 90 procent inte gjort det. Då måste man ta ställning till om man ska ge möjlighet till folkomröstning eller inte. Då kommer frågan till de politiska partierna.

Det är därför frågeställningen är viktig i detta sammanhang: Varför har ni fattat ett sådant beslut? Är det delar av paketet som ni i efterhand har fått ångest över och som ni inte vill vara med om? Eller tycker ni att det är bättre att höja kommunalskatten för att finansiera detta? Från moderat håll i Göteborg har det uttalats att om det blir ett nej i folkomröstningen får man höja kommunalskatten, sälja egendom eller på annat sätt vara med och finansiera det hela.

Nu är det ingen lek med ord längre eftersom 2,7 miljarder läggs på detta i år. Det sitter hundratals människor och projekterar för de olika insatser som ska göras i Göteborg, och det läggs ut beställningar på en lång rad företag. Under åren fram till 2027 ska 30 000 årsarbetare jobba i Västsvenska paketet. Det handlar alltså om en mycket stor insats.

Anledningen till att riksdagen fattade beslut om trängselskatt var för att det inte gäller bara göteborgare utan alla boende i Sverige.

Vi har också krävt att utländska fordon ska omfattas. Kommer det en proposition från regeringen om att utländska fordon ska omfattas av trängselskatten från och med den 1 januari 2014?

Kommer det en förändring av förseningsavgiften till 100 kronor i stället för 500 kronor, som är ett ganska trubbigt instrument i dag?

Svar på
interpellationer

Kommer kommunen själv att kunna besluta var de olika betalstationerna ska finnas inom ett begränsat geografiskt område, så som en statlig utredning lade fram förslag på i början av året? Den 23 mars gick remisstiden ut för denna utredning.

Jag hoppas att statsrådet kan svara mig och ge ett löfte om att det kommer en proposition i höst där dessa frågor klarats ut.

Anf. 19 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Utan att lägga mig i diskussionen i Göteborgs stadsfullmäktige ska jag ta upp det viktigaste och gratulera alla västsvenskar och göteborgare till att ha fått ett ordentligt västsvenskt paket som underlättar trafiken genom och runt Göteborg. Det är en stor framgång för hela Sverige. Vi som älskar att komma till Göteborg tycker att det är mycket bra. Så småningom kan vi också komma bort från en järnvägsstation som är en säck och inte modern.

Herr talman! Jag har deltagit i ganska många debatter om trängselskatten och kan konstatera att det finns ett antal som älskar trängselskatten. Dock är de som betalar trängselskatt ganska reserverade till den.

När trängselskatten ingår i ett stort paket är det viktigt att klara ut, precis som vi har gjort i denna region, att det är olika delar som gör att den är en nödvändighet. Den har gått från att vara en ren miljöskatt för att minska trafiken till att också bli en viktig finansieringskälla för andra trafikinvesteringar. Det måste vi erkänna, och det kommer att vara så.

Vi har flera sådana här skatter. Öresundsbron finansieras inte av skattebetalarna utan genom avgifter för dem som passerar. Förbifart Stockholm kommer att finansieras på samma sätt. Den nya bron i Sundsvall är finansierad genom att kommunen har tagit en stor del av investeringen. Samma sak gäller i Motala. Min uppfattning är att detta kommer att fortsätta runt om i Sverige. För att vi ska klara att förbättra trafikförhållandena, inte minst ur miljösynpunkt, är det viktigt att det finns olika finansieringsmöjligheter.

När det gäller den göteborgska så kallade folkomröstningen är det riktigt som statsrådet och Lars Johansson säger, nämligen att rättsverkan av en sådan omröstning är synnerligen oklar. Det har varit en lång rad folkomröstningar i Stockholm och kommunerna runt om, och oavsett utfallet har de inte haft någon rättsverkan. Regeringen och riksdagen har beslutat vad som ska gälla avseende trängselskatt efter framställan av Stockholms kommun, och samma sak i Göteborg, efter framställan av Göteborgs kommun.

Skulle Stockholmsregionen frånträda dessa avtal bortfaller alla bidrag från staten. De 17 miljarder i Västsvenska paketet som staten går in med står alla skattebetalare i Sverige för. Jag skulle kunna ta hand om dessa 17 miljarder här i Stockholmsområdet och hitta nya investeringar, men jag är glad att staten har ingått ett avtal som gör att vi kan placera 17 miljarder i Göteborg. Det är en mycket god sak för Sverige att vi gör det bättre för miljön och bättre för trafiken genom stora delar av Göteborg.

Anf. 20 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Först tänkte jag: Det kan inte vara möjligt att jag ska behöva ställa frågan till Lars Johansson om det är hans uppfattning att

förändringen i kommunallagen om möjlighet till folkinitiativ var en dålig förändring. Jag väljer dock att inte ställa denna fråga eftersom det var ganska stor enighet om att denna förändring skulle göras.

När folkomröstning förs på tal i en kommun måste man försäkra sig om att de som ska rösta vet vad det faktiskt innebär och vad det ger för möjlighet till förändring. Då är det rätt tydligt att folkomröstningen oftast är rådgivande, men man använder det som ett underlag om man vill något annat.

När det gäller just trängselskatten kan inte en folkomröstning i Stockholm eller Göteborg ta bort trängselskatten. Det måste beslutas av riksdagen eftersom riksdagen i lag har infört trängselskatt. Det är den ena delen.

Det är viktigt att avtal som är ingångna hålls, oavsett om det gjordes före kommunallagens skärpning eller efteråt. Det är en viktig förutsättning.

Det finns de som ibland tycker att staten inte håller sina avtal som det är tänkt. Staten ska vara duktig på att hålla ingångna avtal, precis som alla andra.

Det västsvenska paketet är en fråga som diskuterats under oerhört lång tid, inte minst innehållet i dess olika delar. Det har skett utifrån trängselproblematik, miljöperspektiv, framkomlighetsskäl och trafiksäkerhetsskäl. När man har en paketlösning finns där alltid delar som inte alla gillar fullt ut, men det fina är att man till slut kommer överens om någonting. Här handlar det bland annat om Göteborgs stads möjligheter att i arbetet med K2020 fördubbla kollektivtrafiken, hitta bra lösningar över den älv som delar staden – det händer på många ställen att en älv delar en stad eller en region – och därmed försöka vara framsynt i sitt tänkande.

Oavsett vilka samtal jag haft och oavsett med vem och från vilket parti finns ingen som i dag på något sätt har framställt, varken formellt eller informellt, att man har för avsikt att bryta det avtal som ingåtts. Då måste det avtal som i dag finns gälla fram till dess att någon annan förutsättning finns. Annars kommer vi, herr talman, att tala utifrån hypotetiska antaganden.

När det gäller det som Gunnar Andrén var inne på är det alldeles riktigt att trängselskatten en gång i tiden i första hand infördes som en miljöstyrningsåtgärd, men den har kommit att bli ett viktigt instrument även för finansiering. Detta ska ses i sammanhanget att man många gånger kan göra investeringar genom låneupptag och även göra investeringar betydligt tidigare än man annars kunde ha gjort. Det kan de facto innebära att när en väg byggs kan den användas för kollektivtrafik eller för att minska trängseln, vilket kommer fler till godo.

Lars Johanssons fråga, som är en viktig ingrediens och fanns med inte minst i diskussionen om det västsvenska paketet, gällde de utländska fordonen. Där har gjorts en utredning, och ja, det är den absoluta målsättningen. Jag skulle i stort sett kunna lova att från och med januari 2014 ska det gälla också för alla utländska fordon. Det kommer även att bli en förändring i den som jag tycker feldimensionerade förseningsavgiften – den är inte rimlig och kommer att ändras.

Anf. 21 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Det var bra besked i slutet av inlägget. Jag hoppas att det även gäller de andra delar som jag tog upp tidigare, avgiften och att kommunen får bestämma var de olika stationerna ska vara i fortsättningen.

Jag blir lite fundersam när jag lyssnar på Catharina Elmsäter-Svärd. Menar statsrådet verkligen att man kan hålla en rådgivande folkomröstning men att den inte är viktig eftersom det är riksdagen som fattar beslutet? Vi får nog inte leka med folkomröstningsinstitutet på det sättet.

Här har det skett beredningar, man har fattat beslut, tagit i hand. Att därefter ha en folkomröstning skapar stor osäkerhet. Dessutom är det bara ett av de ingående partierna, bara en av de ingående parterna, som sagt att det ska hållas en folkomröstning. Man struntar i vad alla andra tycker. Man bortser från det. Alla andra gör en annan bedömning. Undantaget är alltså Sverigedemokraterna och Vägvalet. Det är i det sällskapet som den moderata gruppledningen i Göteborg satt sig. Det har man gjort trots att man politiskt varit överens om att detta är en jätteviktig infrastruktursatsning för Västsverige, faktiskt för hela Sverige. Göteborg är ett centrum för transporter för hela landet och för vår exportindustri. Hur infrastrukturen utvecklas i Göteborg har därför stor betydelse.

Det handlar alltså inte bara om att genomföra en folkomröstning. Om man gör det måste man inse att ifall det blir ett nej blir det också stopp för hela paketet. Det finns ingen som har någon annan finansiering. Det är det som ligger i vågskålen, och därför tycker jag att statsrådet borde vara mycket tydligare i sitt avståndstagande till att genomföra en folkomröstning om något som riksdagen redan har fattat beslut om.

Anf. 22 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag skulle närmast vilja be Lars Johansson ta med sig det skriftliga svar som jag lämnat och som jag också läste upp. Det är viktigt att komma ihåg vem som har makt och befogenhet att besluta om vad och på vilken nivå. Vi kan konstatera att möjligheten till folkinitiativ har förstärkts. Man kan samla in namn, och när en namnlista med ett visst antal röstberättigade personer inkommit måste fullmäktige i en kommun ta ställning till om det ska hållas en folkomröstning eller inte, detta oavsett fråga.

När det gäller just trängselskatten, som Lars Johansson frågar om, har den beslutats av riksdagen. Därför menar jag att Göteborgs kommun inte kan fatta beslut om att avskaffa eller ändra ett beslut som har fattats av riksdagen. Det var poängen i mitt svar. Om man har en folkomröstning om just trängselskatten blir det ett sätt att inhämta synpunkter i en beredning – om kommunen med utgångspunkt från folkomröstningens resultat skulle ha för avsikt att uppvakta regeringen för att regeringen ska förmå riksdagen att ändra ett beslut som är fattat och som gäller trängselskatten i Göteborg. Man måste hålla isär nivåerna på vilka besluten fattas.

Min absoluta uppfattning är att det vore bra om det västsvenska paketet kunde fortsätta precis så som det är tänkt, med den planering som är tänkt och på det sätt som avtalet är ingånget. Till dess att någonting annat beslutas är det avtalet som gäller. Blir det en förändring kommer det att kosta. Antingen blir det inget paket alls eller så blir det en kostnad som

den part som tänker kliva av avtalet har att ta ansvar för. Det ska man vara medveten om i diskussionerna inför eller under en folkomröstning.

Prot. 2012/13:107
17 maj

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2012/13:399 om bevakning ombord på svenska fartyg

Anf. 23 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Annika Lillemets har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att svenska handelsfartyg endast anlitar privata säkerhetsföretag som uppfyller de krav som ställs i lagen om beväpning ombord.

Annika Lillemets har vidare frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att eventuella incidenter rapporteras och att eventuella överträdelser utreds och ansvariga lagförs.

Slutligen har Annika Lillemets frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att en effektiv och fortlöpande tillsyn av verksamheten genomförs.

Av frågorna att döma finns det en oro hos interpellanten över eventuella brister i samband med tillämpning av den nya lagen samt utövandet av tillsyn över reglernas efterlevnad.

Till att börja med är det viktigt att komma ihåg att i dag är den beväpnade bevakningen på fartygen oregerad, och det finns således ingen insyn i hur den fungerar i praktiken. Samtidigt måste vi tyvärr konstatera att risken att utsättas för våld och kidnappningar är en realitet för en del av våra svenska sjömän.

Genom att riksdagen nu beslutat om en ny lag skapas både regelverk och insyn i denna verksamhet. Enligt den nya lagen om bevakning ombord på svenska fartyg är det alltså redaren som har möjlighet att ansöka om tillstånd för att anlita beväpnad säkerhetspersonal för bevakning ombord på sina fartyg. Tillståndet meddelas endast om de krav som ställs i lagen är uppfyllda, till exempel att bevakningen kan antas komma att bedrivas på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt och att säkerhetspersonalen ska ha ändamålsenlig utbildning och även i övrigt framstår som lämpade för uppdraget.

Det kommer också att vara möjligt att ställa ytterligare och preciserade villkor i föreskrifter och även i själva tillståndet. Transportstyrelsen ska förstås inte meddela något tillstånd om inte kraven är uppfyllda. Tillståndet kan också återkallas om förutsättningarna inte längre är uppfyllda eller när det i övrigt finns särskild anledning till det. Ett exempel kan vara att tillsynen obstrueras av redaren.

Transportstyrelsen ska i sin tillsyn se till att lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av den samt villkor i besluten följs.

I lagen ställs uttryckligen krav på att rapportering av incidenter ska ske. Svenska brottsbekämpande myndigheter är redan sedan tidigare gällande regelverk skyldiga att utreda brott som begås ombord på svenska fartyg. Det ska inte gälla någon annan ordning för utredning av brott som kan tänkas begås i det nu aktuella sammanhanget.

Frågan om tillsyn regleras i lagen. Transportstyrelsen ska särskilt kontrollera att de krav och villkor som enligt tillståndet ställs på bevakning som omfattas av lagen är uppfyllda. Redaren är skyldig att lämna de upplysningar som Transportstyrelsen begär. Myndigheten har rätt att ta del av samtliga handlingar som rör bevakningen och har också rätt att gå ombord. Jag förutsätter att myndigheten i sina kommande föreskrifter och i sin tillsyn kommer att kräva in de uppgifter och intyg som krävs för en trygg hantering, detta för att kunna säkerställa rätt kompetens, lämplighet och säkerhet.

Det finns också straffbestämmelser som stärker skyldigheten att följa regelverket. Till exempel kan en redare dömas till böter eller fängelse i högst sex månader om han eller hon utan tillstånd anlitar beväpnad säkerhetspersonal för bevakning. Bryter redaren mot till exempel villkor om vilket slags beväpning som ska få förekomma ombord kan hen alltså lagföras för det. Det finns också straff för brott mot villkor om förvaring av vapen.

Anf. 24 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret. Ministern har rätt i att jag känner oro över ”eventuella brister i samband med tillämpning av den nya lagen samt utövandet av tillsyn över reglernas efterlevnad”, eftersom regeringens proposition var så bristfälligt utredd. Alltför många och alltför allvarliga frågetecken kvarstår efter riksdagens behandling.

Först vill jag säga att det inte råder något tvivel om att piratverksamheten är ett allvarligt hot mot den internationella sjöfarten och att det krävs internationella åtgärder för att stävja denna brottslighet. Vidare anser jag självklart att det är viktigt att svenska sjömän och redare ska ha hög säkerhet när de trafikerar världens hav.

Mina invändningar har jag beskrivit i min följdmotion. Det är fel väg att gå att tillåta rederierna att anlita privata militära säkerhetsföretag för att stå för denna bevakning och säkerhet. Det är min bestämda uppfattning att vi inte ska ha beväpnade privata vakter med rätt att döda människor ombord på svenska handelsfartyg på svenskt territorium.

Svenska marinen deltar och har deltagit ett flertal gånger i internationella insatser för att stävja piratattackerna, vilket är bra. I stället för att riksdagen antar en sådan här lag borde regeringen agera inom FN för att se till att piratverksamheten upphör. Det finns goda exempel på konstruktiva och långsiktiga lösningar för att stärka civilsamhällen i exempelvis somaliska kuststäder, där de lokala myndigheterna och befolkningen drivit bort piraterna själva. Sådana initiativ bör stödjas och uppmuntras. Ett antal rederier har för övrigt gett pengar till FN-program som hjälper somaliska ungdomar att skaffa sig utbildning och försörjning. Det är ett långsiktigt hållbart sätt att få bukt med piratverksamheten på riktigt.

Miljöpartiet anser alltså att det är en olycklig utveckling att svenska rederier nu tillåts ta ombord vapen och vakter på handelsfartyg. Enligt gällande konventioner ska vi kunna få fredlig passage överallt på världshaven, och enligt min mening har regeringen inte utrett frågan om att låta Försvarsmakten sköta eventuell beväpning ombord. Den avfärdades summariskt med att det inte är organisatoriskt eller tekniskt möjligt, och det duger inte.

Svenska rederier med utlandsflaggade fartyg använder redan beväpnade vakter. Den nya lagen kom till för att en handfull fartyg, för närvarande 16, som innehas av samma redare ska kunna få skydd av beväpnade vakter. Men enligt uppgift från *Ekot* hyrde detta rederi redan 2011 in beväpnad säkerhetspersonal även till sina svenskflaggade fartyg.

Den svenska inställningen har enligt betänkandet hittills varit att de handelsfartyg som trafikerar området inte bör skyddas genom användning av vapen, eftersom det skulle kunna leda till en upptrappning av våldet. Det har i stället ansetts vara lämpligare att fartygen förlitar sig på det skydd som de marina styrkorna i området kan erbjuda och tillämpar sjöfartsnäringens bästa praxis rörande egenskydd, som att hålla hög fart, försvåra ombordstigande på fartygen och inte gå för nära exempelvis den somaliska kusten. Inom FN:s fackorgan IMO har det utvecklats riktlinjer och en handbok med bästa praxis. Den handboken säger ingenting om beväpning av besättning eller användning av beväpnad säkerhetspersonal. I stället förordar man att defensiva metoder tillämpas i högre utsträckning, som ökat skalskydd genom till exempel vattenkanoner, taggtrådsstängsel och elstängsel.

Trots detta har nu riksdagen på lösa boliner överlåtit rätten att använda militärt våld på svenskt territorium till privata aktörer som blir väldigt svårkontrollerade, vilket jag kommer att visa i mitt nästa inlägg. Det här sker för att lösa ett problem som kan hanteras på andra sätt om viljan finns. I stället riskerar vi att skapa nya svåra problem.

Anf. 25 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Allt vore lättare här i världen om vi verkligen hade fred på jorden och inte hade fattigdom eller människor som kände sig utsatta eller fick kämpa för sin egen överlevnad, detta oavsett vilka metoder man väljer. Det är detta som vi har sett inte minst i Adenviken och kanske också i Somalia. Långsiktigt – och även i dag – hade det varit mycket bättre om människorna där omkring hade fått leva i fred och sluppit leva i fattigdom eller vara utsatta. Det är naturligtvis så att Sverige är med och bidrar med sitt biståndsarbete, med sitt demokratiska arbete och på annat sätt för att förhindra fattigdom och utsatthet, för det är oftast där problemet ligger. Ur detta kommer andra förutsättningar, till exempel när fartygen ska ta sig över haven internationellt och råkar ut för situationer som sjöröveri.

Man ska inte glömma bort – och detta tar förvisso Annika Lillemets upp – att det redan i dag jobbas oerhört mycket med övervakning från luften för att se hur fartygen förhåller sig och vilka andra som kan finnas för att kunna förvarna. Man jobbar med utbildning, och man jobbar mycket mer förebyggande. Helst vill man inte hamna i situationen att det sker en konflikt eller ett kidnappingsförsök ombord.

Annika Lillemets säger att förslaget har kommit på begäran från redarna, vilket förvisso är sant. Fram till i dag har det varit helt oreglerat. Det har inte funnits någon reda alls på vad man ska göra. Det stämmer att det finns redare som använt sig av beväpnade vakter från bevakningsföretag, men då under oordnade former. Det här har kommit som ett svar på frågan hur de ska hantera och agera.

När det gäller den maritima sjöfarten finns det internationella FN-organet IMO, International Maritime Organization, som uttalar att vapen

och våld egentligen är det sista man vill ta till. Våld föder ofta mer våld. Det kan bli en ond spiral.

Vi har försökt agera. Vad gäller på vatten som inte är svenska? Vad händer om människor skulle bli kidnappade? Under vilka lagar hamnar man? Vilket ansvar vilar på vem? Den typen av frågor har vi försökt besvara. Därför tog det lång tid att komma fram till en god ordning, enligt vissa lite för lång tid.

Nu har vi utökat möjligheterna för de redare som så önskar att under ordnade former ha beväpnade vakter ombord. Det är viktigt att det sker under ordnade former. Det ska vara rätt typ av personal. Redaren har alltid ett ansvar. Därav följer behovet av tillsyn, samt någon form av påföljd om man inte lever upp till kraven. Det är detta som först nu regleras. Men det är klart: Skulle inte problemet finnas skulle vi inte heller behöva stå här i kammaren och resonera om situationen.

Jag är glad att riksdagen beslutat om den nya möjligheten med beväpnade vakter ombord – dock så sent som i början av maj. Men icke att förglömma finns det oerhört mycket mer som man kan göra och som också görs innan man behöver komma så långt.

Anf. 26 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Redarna har tidigare sagt nej till att anlita privata säkerhetsföretag och i stället önskat skydd av militären. Kanske har man tänkt på att detta att beväpna våra handelsfartyg med privata aktörer med största sannolikhet ökar risken för en än mer negativ våldsspiral.

För att beskydda handelsfartygen och deras besättningar i riskområdena efter att vi har gjort de goda förebyggande insatserna är en utökning av den militära och polisiära närvaron att föredra. Det krävs nämligen så tung beväpning för att avvärja piratangrepp att vi anser det vara direkt olämpligt att privata aktörer tillåts utföra denna typ av bevakning.

Ministern säger i svaret att tillstånd meddelas endast om de krav som ställs i lagen är uppfyllda, till exempel att bevakningen kan antas komma att bedrivas på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Säkerhetspersonalen ska ha ändamålsenlig utbildning och även i övrigt framstå som lämpad.

Transportstyrelsen säger själv i medierna att den inte kommer att kunna göra någon djupare skärskådning av företagen som kan komma i fråga för bevakningen av svenska fartyg. Ministern skriver också i svaret att i lagen ställs uttryckligen krav på att rapportering av incidenter ska ske. Visst ser regelverket bra ut på papperet. Men hur ska det gå till i praktiken?

Jag har i min motion väckt frågan vilken beredskap myndigheterna har att lagföra brott begångna av utländska säkerhetsvakter på svenska fartyg på internationellt vatten. Det är vakter som dessutom kan ha mönstrat av på något flytande hotell eller vapenlager i Indiska oceanen innan svenska myndigheter ens blivit varse att brott har begåtts.

Hur ska Transportstyrelsen till att börja med kunna kontrollera att dessa vakter är lämpliga? Det är vinstdrivande bolag vi talar om. Genom lönedumpning och rekrytering av lågavlönad personal från fattiga länder ökar företagen sina vinstmarginaler.

Exempelvis rekryterar många i branschen gärna från Sierra Leone, ett krigshärjat land med många före detta barnsoldater. Ska Transportstyre-

sen upprätta kontor i Västafrika och Somalia för att på plats kontrollera att lämplig personal anförtros att utöva militärt våld på svenskt territorium?

Ska Transportstyrelsen följa med på fartygen för att kontrollera att exempelvis skottlossning mot misstänkta piratbåtar rapporteras? Hur ska Transportstyrelsen annars kunna upptäcka incidenter som inte rapporteras? Det ligger i sakens natur att man inte upptäcker det.

Jag frågade justitieminister Beatrice Ask hur hon ser på de juridiska aspekterna av detta under frågestunden den 2 maj. Hon svarade: ”Jag tror inte att vi kommer att kunna reda ut varje frågetecken som kan uppstå. Det ligger i sakens natur att Transportstyrelsen och Rikspolisstyrelsen har svårt att i detalj följa verksamhet som sker långt ute på havet i andra världsdelar. Det är ju det som det handlar om. Det är synnerligen svårt, och därför måste rederierna ta ett stort eget ansvar för att rapportera incidenter och följa de regler som gäller.

De myndigheter som har fått uppgifter i anslutning till den här förändringen i regelverket som vi föreslår har ett viktigt uppdrag, och vi kommer naturligtvis att följa det noga. Men det är ett gränsland som är svårhanterligt.

Fokus har för oss varit att efter bästa förmåga åtminstone ge dessa svenska fartyg en möjlighet att trygga besättningens säkerhet i samband med verksamheten. Sedan måste svenska myndigheter och rederier ta ett delvis gemensamt ansvar för att få detta att fungera. Det är en liten verksamhet, och vi kommer naturligtvis att försöka att noga följa vad som händer, men det ligger i sakens natur att det innebär stora svårigheter, eftersom båtarna inte är hemmavid.”

Lagen träder i kraft redan den 1 juli. Fromma förhoppningar om att det ska ordna sig duger inte. Detta svar borde göra inte bara mig utan även infrastrukturministern och andra ansvariga oroliga för hur det egentligen kommer att gå i praktiken.

Anf. 27 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Vi ser att attackerna runt om på internationellt vatten inte bara blir fler utan framför allt mer brutala. Pirater kapar fartyg och begär höga lösesummor. Förhållandena för de personer som hålls som gisslan är mycket allvarliga. Många svensk fartyg trafikerar också dessa områden.

Allvarliga situationer kräver förstås särskilda lösningar. Det är därför dags att agera, precis som regeringen föreslår. Förslaget från regeringen är också i linje med IMO:s rekommendationer.

Det har framförts invändningar från Miljöpartiet om att det är bättre att låta militären ansvara för bevakningen av fartygen snarare än privata företag. Jag kan förstå synpunkten och till viss del sympatisera med den. Men den är tyvärr inte realistisk.

I propositionen framgår att det inte är möjligt att bevaka hela riskområdet i Indiska oceanen med marina stridskrafter eller kustbevakningsenheter. Ett sådant kontinuerligt åtagande skulle helt enkelt innebära en stor kostnadsfattig och organisatorisk belastning för att skydda ett de facto litet antal privata aktörer.

Som ett illustrerande exempel kan nämnas just Operation Atalanta, där Sverige deltar med militär personal utanför Somalias kust. Kostnaden

under denna begränsade tidsperiod om bara fyra månader som uppdraget innebär uppgår för svensk del till 212 miljoner kronor.

Det säger sig självt att det skulle vara ekonomiskt orimligt att ha fartyg stationerade permanent, särskilt som behoven är minst lika påtagliga i större områden som hela Indiska oceanen och även längs Afrikas västkust och i Guineabukten.

Sverige har varken ekonomin eller det antal örlogsfartyg som skulle fordras för en sådan insats. Även alternativet att låta militär personal följa med fartygen är en mycket dyr och administrativt sett svår lösning.

Det är också så att flera länder som i dag använder militär personal har uttryckt önskemål om att övergå till en lösning med civil personal i stället. Vi har också Storbritannien, som definitivt har den militära kapaciteten med örlogsfartyg anpassade för uppdrag långt ute till havs men som ändå har valt en lösning med civila bevakningsföretag.

Herr talman! Möjligheten att anlita beväpnad säkerhetspersonal från privata säkerhetsföretag ombord på svenska fartyg bör därmed vara det mest realistiska alternativet och det mest effektiva sättet att skydda svenska fartyg. Det är vad vi alla är ute efter.

När det sedan gäller risken för en ökad våldsspiral kan man ändå konstatera att det inte finns något känt exempel på att pirater har lyckats ta sig ombord på fartyg som har beväpnad säkerhetspersonal. Personalen ska fungera i förebyggande syfte för att undvika attacker och hålla piraterna på avstånd. Frågan adresseras också i propositionen.

Herr talman! Detta är en komplex fråga och en unik situation som kräver unika lösningar. Förslaget från regeringen ligger helt i linje med IMO:s riktlinjer och är det mest realistiska, kostnadseffektiva och helt enkelt bästa sättet att ta detta stora problem på allvar.

Svenska fartyg, passagerare, besättningar och last är utsatta för en stor fara och stora risker. Med ett tydligt regelverk och krav på att få tillstånd utfärdat möjliggör förslaget att vi effektivt kan skydda svenska fartyg på bästa möjliga sätt, och svenska intressen försvaras och liv kan räddas.

Anf. 28 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! När jag emellanåt får samtal, vilket jag får rätt ofta i olika ärenden, händer det också att jag får samtal inte från sjömännen, som är de som är ute på världens hav, utan ibland från deras familjer. De känner en allt större oro inte minst när sjömännen tar sig allt längre ut och närmar sig dessa områden. Det gör de just utifrån rädslan: Vad händer om de blir attackerade?

Frågan gäller huruvida Försvarsmakten ska vara med eller inte och om man inte ska ha de privata företagen, och det var också Jessica Rosencrantz inne på. Men glöm inte bort att Sverige är med när det gäller både FN och EU-militära styrkor för att tillsammans hjälpa till och inte minst bevaka området, förebygga och förhindra.

Så sent som nu i april är Sverige med för tredje gången i Operation Atalanta. Enbart den kostnaden för Sverige under den fyramånadersperioden är drygt 200 miljoner kronor bara för en tillfällig insats.

Därav kom resonemanget om vad vi ska lägga pengarna på, om vi anser att vi ska lägga resurserna där och hur de ekonomiska ramarna ska användas på ett bra sätt.

Vi måste göra det tillsammans med andra. Framför allt fyller den lagstiftning som vi nu genomför ett annat viktigt syfte. Det måste hänga ihop med internationella rekommendationer som är framtagna av FN:s sjöfartsorganisation IMO, som jag nämnde tidigare.

Det ligger ett starkt krav i den nya lagen men också rent generellt när det gäller att det våld som skulle kunna behöva användas när situationen uppstår inte får vara vilket våld som helst. Det måste hålla sig inom nödvärnsrättens ramar. Det är väldigt viktigt att man förhåller sig till detta.

Med den lagstiftning som vi nu har tagit fram kommer det alltid att finnas risker. Men det måste vara mycket värre så som det har varit fram till i dag givet omständigheten att vi inte har haft någon ordning eller reglering alls.

Detta har ju varit ett sätt att under mer ordnade former göra det här. På så sätt kan en myndighet, i det här fallet Transportstyrelsen, få möjlighet att ställa krav innan man ger tillstånd och få förutsättningar att följa upp. På så sätt kan man också tydligare framhålla för redaren, som har ett stort ansvar, att det kan bli straffpåföljd om man inte följer de numera givna regler som finns för att få ha den här typen av verksamhet.

Sverige kommer ändå att ha ett stort ansvar när det gäller att utifrån olika länders perspektiv, både ekonomiskt och demokratiskt, finna andra former så att dessa människor som i dag ägnar sig åt piratverksamhet kan försörja sig själva och de sina på annat sätt.

Anf. 29 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Infrastrukturministern svarar att hon förutsätter att myndigheten i sina kommande föreskrifter och sin tillsyn kommer att kräva in de uppgifter och intyg som krävs för en trygg hantering. Men trygg för vem? Efter att ha hört justitieministerns svar borde infrastrukturministern kanske inte förutsätta så mycket.

I USA har man i tio år debatterat hur man ska följa upp och utöva tillsyn över privata militära företag. Om det var svårt att följa upp i Irak, hur svårt är det då inte att kontrollera vad som händer långt ute till havs? Vilka incitament har befälhavarna på båtarna att rapportera incidenter, när risken för att de upptäcks är så liten? Hur ska Transportstyrelsen ha en sportslig chans att utöva tillsyn värd namnet? Jag har inte fått svar på mina frågor om hur det här ska gå till i praktiken.

Fromma förhoppningar om att det nog ordnar sig duger inte när det gäller så allvarliga saker som militär våldsutövning. Det visar inte minst de förskräckande erfarenheterna från USA:s krig.

Att överlåta tung våldsanvändning till privata och vinstdrivande företag är att släppa ut anden ur flaskan. Sveriges regering, riksdag och myndigheter har ansvar för att förhindra att människor kommer till skada. Det gäller både besättning på svenska handelsfartyg och andra människor. Hur illa det kan gå har *Ekot* visat med sin rapportering om jemenitiska fiskare som misstänks ha skjutits till döds av vakter på ett norskt fartyg. Men Norge utreder inte trots att Jemens regering har begärt det. Mer av sådant får vi inte riskera att bidra till. Alla människor är lika mycket värda, och svenska besättningsars liv och säkerhet får inte, och behöver inte, ställas mot oskyldiga fiskares. Trygg hantering för alla! Vi får inte vara så naiva som vi har varit med denna lag.

Det här är en illa beredd lag som aldrig borde ha kommit till. Beväpning ombord är fel väg att gå för att öka säkerheten. Alternativen är inte tillräckligt utredda. Regeringen borde helst dra tillbaka lagen innan den träder i kraft den 1 juli och annars ta bort den vid första lämpliga tillfälle och återkomma med ett bättre underbyggt förslag.

Anf. 30 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Annika Lillemets avslutar med att säga att beväpning är fel väg att gå. Ja, så är det givetvis i alla situationer. Men med hänsyn till den realistiska situation som ändå råder och där beväpning finns är det min bestämda uppfattning att det måste vara mycket bättre att ha det under ordnade förhållanden än under oordnade förhållanden. Det måste vara mycket bättre att vi har en ordning i stället för en oordning och att vi har en reglering i stället för en oreglering.

Med den här lagen på plats kan trots allt den myndighet som har ansvaret, Transportstyrelsen, också göra sina föreskrifter. De har nu givna förutsättningar för vilka krav som ska gälla.

Jag har respekt för den situation som finns där allt annat är bättre och för att länderna i dessa områden kan få det ekonomiskt mycket bättre, vilket de inte har i dag.

Det som alltid går först är att man fortsätter att jobba med förebyggande insatser, att man har en översyn och hjälper till att hålla koll på att de fartyg som ska gå fram kanske rent av fortsätter att gå i konvoj och att man skyddar och förebygger på andra sätt än med vapen.

I en situation där någonting händer har vi nu från svensk sida en lagstiftning som talar om vad som gäller för dem som ändå är i den trängda situationen att de behöver ha beväpnade vakter ombord. Det finns krav på hur det ska vara. Det finns krav på hur uppföljning ska se ut. Och det finns påföljder för den som inte förhåller sig till detta. Låt oss börja där i alla fall. Sedan får vi återkomma och se om vi behöver skärpa något mer. Det är dock bättre att ha en ordning som nu kan gälla än den oordning som gällde tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2012/13:385 om ursprungsmärkning av drivmedel

Anf. 31 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en ursprungsmärkning av drivmedel på macken så att konsumenten kan göra ett aktivt, upplyst val. Jens Holm ställer även frågan om jag avser att ta andra initiativ för att säkerställa att konsumenten enkelt kan skilja mellan drivmedel vars ursprung och produktionsmetoder skiljer sig åt.

Frågorna ställs mot bakgrund av att dagens hållbarhetskriterier för biodrivmedel nu har implementerats och att ursprungsmärkning av andra råvaror såsom kaffe blir allt vanligare, men att det fortfarande kan vara svårt att spåra de fossila drivmedlens ursprung.

Jag håller med om att de krav som ställs på redovisningen av fossila drivmedels miljöegenskaper och ursprung bör vara lika högt ställda som de krav vi ställer på förnybar energi och på andra varor.

Gröna bilister publicerade nyligen en rapport som lyfter fram några intressanta aspekter av detta. Bland annat konstaterar de att EU bär ett stort ansvar för att det ser ut som det gör eftersom EU-regelverket i alla avseenden ännu inte är klart. Att reglerna ännu inte är kompletta är förstås mycket olyckligt, men det är tveksamt om svaret på det borde vara att ta fram nationella särregler i detta skede. Däremot måste vi fortsätta att driva på för att få fram ett bra och heltäckande gemensamt EU-regelverk. Ett sådant är nödvändigt eftersom handeln och berörda företag är gränsöverskridande och globala i mycket hög grad.

I dagsläget finns inget regelverk som garanterar att konsumenten kan få information om varifrån just de liter drivmedel man själv tankar kommer, vare sig för förnybara drivmedel eller för fossila. På E85-pumpen framgår inte om etanolen har producerats till exempel i Brasilien eller i Sverige eller vilken miljöpåverkan den har.

Däremot pågår ett omfattande arbete inom EU för att genomföra bränslekvalitetsdirektivets krav på leverantörer av fossila drivmedel i EU att kollektivt minska sina utsläpp med minst 6 procent jämfört med 2010 års utsläppsnivå. I detta arbete verkar Sverige för att redovisningsmetoden ska spegla de verkliga livscykelutsläppen från fossila drivmedel.

Jag och regeringen arbetar starkt för strikta hållbarhetskriterier för förnybara drivmedel. På samma sätt kommer vi att arbeta hårt för att EU ska ställa samma tuffa krav på att redovisa de fossila drivmedlens utsläpp och ursprung som när det gäller de förnybara.

Anf. 32 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka energiministern för svaret. Detta är en debatt som i grunden handlar om den påverkan som vi bidrar till genom att använda oss av fossila bränslen. Om vi talar om utsläpp av växthusgaser är det fråga om stora utsläpp. Även om utsläppen har gått ned en del, vilket är positivt, handlar det bara från våra ungefär fyra miljoner personbilar om utsläpp på omkring 10 till 12 miljoner ton varje år här i Sverige. Utvecklingen för de tunga transportererna är ännu mer oroväckande eftersom detta är utsläpp som har ökat. De har ökat med ungefär 40 procent sedan 1990.

Vi i Sverige importerar stora mängder råolja. En allt större andel av den olja som vi använder används just till att driva våra fordon. Det handlar om ungefär 22 miljoner kubikmeter råolja varje år som sedan raffinerar här och blir bensin och diesel.

Det förnybara har vuxit snabbt men är fortfarande en liten del av den totala användningen av drivmedel – en bit under 10 procent. Jag tycker att det absolut viktigaste är att vi får ned utsläppen, att vi minskar de totala transportererna, åker mer kollektivt, flyttar över från väg till järnväg och beskattar högre så att det blir dyrare att smutsa ned med en höjd koldioxidskatt, till exempel.

Det är också mycket viktigt att vi har full information om de drivmedel som används här i Sverige. Jag tror nämligen att om vi kan synliggöra bakgrunden till den olja och diesel som används i Sverige blir det också lättare att få ned den totala användningen. Om svenskarna får reda

på att det är olja som kommer från diktaturer, från länder där man fördriver ursprungsbefolkningen från deras marker, från länder som förstör miljön och så vidare blir det lättare att välja bort den oljan. Det blir också lättare att sätta press på den fossila industrin och fasa ut den. Så långt tror jag att jag och energiministern är ganska överens.

Det finns också ett starkare tryck ute i samhället från offentliga upphandlare som vill ha mer detaljerad information om de drivmedel som vi använder i Sverige och från privatpersoner. Det har nyligen startats en kampanj som heter Jag vill veta. Där kräver människor en obligatorisk ursprungsmärkning på drivmedel vid pump så att man ska kunna se exakt varifrån de här drivmedlen kommer.

Min konkreta fråga till energiministern var om inte energiministern är beredd att verka för att vi ska få en obligatorisk ursprungsmärkning vid pump. Anna-Karin Hatt svarar att hon egentligen tycker att det är en god idé men att vi ska vänta på EU. Då undrar jag varför vi egentligen måste vänta på EU. Finns det några juridiska, legala skäl för det? Jag kan inte finna det, utan jag finner att vi har alla möjligheter att införa en obligatorisk ursprungsmärkning vid pump så att vi ser exakt varifrån drivmedlet kommer. Jag tycker att vi ska göra det.

Vi har den här informationen om andra produkter som vi köper. När vi köper kaffe och en stor del av våra livsmedel kan vi se varifrån de kommer. Jag vill ha samma system när det gäller drivmedel. Jag skulle vilja veta mer om varför vi inte kan göra detta i Sverige, Anna-Karin Hatt.

Anf. 33 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Det stämmer som Jens Holm säger att vi har fyra eller kanske till och med fyra och en halv miljon bilar och bussar som rullar på våra vägar i Sverige. Vägar och biltransporter är verkligen en del av vår vardag. Det är också någonting som behövs för att samhället ska kunna fungera.

Samtidigt är det här en av våra allra största utmaningar, som Jens Holm också lyfter fram, inte minst eftersom vägtransporterna står för ungefär en tredjedel av de svenska klimatutsläppen. Det är just därför som en av de viktigaste prioriteringarna som jag arbetar med i regeringen är att ställa om våra vägtransporter. Och det är just därför som regeringen, ända sedan vi tillträdde 2006, har genomfört en lång rad insatser för att påskynda den omställning till en fossiloberoende fordonsflotta som vi vill se.

Vi började med miljöbilspremien som en av de första insatserna. Vi har höjt koldioxidskatten i flera olika steg. Vi storsatsar nu på energiforskning om framtidens förnybara drivmedel, framtidens transporter och bränslen.

Just nu arbetar en utredning med två av Sveriges kanske främsta experter med att utreda och vända på alla stenar för att se vad vi behöver göra för att nå den här fossiloberoende fordonsflottan till 2030. De ska undersöka alla tänkbara alternativ.

Det är också därför som regeringen under tiden fortsätter att presentera nya förslag. Senast i den ekonomiska vårpropositionen för någon månad sedan offentliggjorde vi att vi ökar låginblandningen av förnybart i bensin och diesel. Vi förlänger skattebefrielsen för de rena, höginblan-

dade och förnybara biodrivmedlen som E85 och biogas. Vi förlänger det nedsatta förmånsvärdet för bilar som har mycket låga utsläpp. Allt detta syftar till att minska transporterens klimatpåverkan och minska vårt ekologiska fotavtryck.

Vi kan se att det ger resultat. När Naturvårdsverket nyss presenterade utsläppsstatistiken för 2012 kunde vi se att utsläppen från våra transporter minskar. En del av det beror på den ekonomiska lågkonjunkturen, men en hel del beror också på att vi har blivit effektivare på att utnyttja bränslena i våra fordon och på att vi har en ökad andel förnybara drivmedel.

För mig är det ett kvitto på att regeringens politik fungerar och faktiskt ger resultat, men det är också en påminnelse om att vi måste anstränga oss ännu mer.

Den fråga som Jens Holm ställer är verkligen intressant. Jag tror inte alls att det är omöjligt att konsumenterna kan välja sin bensin annorlunda om de verkligen får insikt i vilka arbetsförhållanden som råder i Venezuela eller hur miljöaspekterna ser ut när det gäller oljeutvinning i Ryssland. Men för mig är det också viktigt att inte förutsätta att det är konsumenterna som ensam ska ta det här ansvaret och att vi inte heller ska överlämna hela det åtagandet till den enskilda individen.

Vi lever i en värld som konsumerar 87 miljoner fat olja om dagen. I den världen står den svenska oljeanvändningen för knappt 200 000 fat. Det gör att vi står för en liten andel. Även om vi i Sverige väljer egna sätt att påverka detta riskerar det att bli en ganska indirekt påverkan. Att införa en egen svensk märkning utan motsvarighet i vår omvärld skulle tyvärr riskera att bli ett slag i luften när det gäller en av världens mest handlade varor.

Men vi måste göra mer, och vi måste göra mer med de verktyg som verkligen fungerar. Genom att arbeta i EU kan vi faktiskt göra den skillnaden. Där kan vi ställa krav som gör skillnad, inte bara i Sverige utan på en högre nivå. Vi kan göra skillnad genom att se till att bränslekvalitetsdirektivet är tillräckligt tufft och ställer tillräckligt tydliga krav på bränslebolagen att redovisa vilka utsläppsminskningar de gör, vilket ursprung som de bränslen de levererar har och hur utsläppen ser ut under hela livscykeln. Det är så vi kan driva den här utvecklingen framåt tillsammans med andra.

Anf. 34 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som Anna-Karin Hatt säger om vad vi borde göra för att minska utsläppen från transporterna, men det går för alldeles för sakta, Anna-Karin Hatt. Utsläppen från de tunga transporterna har ökat med 44 procent sedan 1990. När det gäller de drygt fyra miljoner personbilarna har det gått ned en del. Det är mycket bra, men det räcker inte.

Jag håller med om detta med låginblandning och en del andra saker, men ett konkret förslag till Anna-Karin Hatt är att införa en bonus malus. En bonus malus skulle innebära en registreringsskatt på bilar som släpper ut mycket. Intäkterna från den registreringsskatten – och det gäller bara vid försäljning, det vill säga en gång – skulle vi ge till de riktiga miljöbilarna för att göra dem billigare. Då har vi en bonus för det som är bra för miljön och malus för det som är dåligt för miljön. Det får finansiera mil-

jöbilarna. Är regeringen beredd att införa en bonus malus? Vi i Vänsterpartiet är beredda att göra det, och jag tror att alla de rödgröna partierna är beredda att göra det. Såvitt jag har förstått är det också någonting som Centerpartiet vill. Då skulle vi kunna införa det. Det brådskar. Vi kan inte vänta alltför länge om vi ska få ned de här utsläppen.

Jag skulle vilja berätta om Komirepubliken, Anna-Karin Hatt. Det är en region i Ryssland. Den ligger kring polcirkeln öster om Uralbergen. För några månader sedan träffade jag en miljöaktivist från Greenpeace i Ryssland som kom från det området. Det var en mycket skrämmande redogörelse som han lämnade över baksidorna av oljeutvinningen i Ryssland. För ett par decennier sedan var det här ett område med rena bäckar, rena floder och fullt av fisk i floderna. Man odlade markerna, och ursprungsbefolkningen hade ett ganska gott liv i det här området.

I dag är i princip allting förstört. Du kan gå in på Greenpeaces hemsida och själv se bilderna. Det är förfärligt med de stora utsläppen och spillet från oljeutvinningen i det området. På ett enda år släpps det ut nästan sex gånger så mycket olja från den ryska oljeutvinningen som släpptes ut i Mexikanska golfen vid Deepwater Horizon för ett par år sedan. Det handlar om ungefär 30 miljoner fat olja varje år som sipprar ut i marken, förstör floderna och förstör grundvattnet. Det handlar också om miljontals fat som åker rätt ut i Ishavet och äventyrar ett fortsatt liv i Arktis.

Varför pratar jag om Ryssland? Jo, därför att nästan hälften av all den olja som Sverige importerar kommer från Ryssland. Trenden är ökande. Det blir mer och mer som kommer från Ryssland, därför att Nordsjöoljan som kommer till exempel från Norge i princip håller på att ta slut. Det här tycker jag är en oroväckande utveckling.

I den senaste statistiken kan vi också se att 2012 kom 5 procent av den olja som importerades till Sverige från Nigeria. Jag tror att både du och jag kommer ihåg de förfärliga bilderna på den rena avrättningen av ledaren för ogonifolket vid Nigerdeltat, Ken Saro-Wiwa, på mitten av 90-talet. Nu är vi där igen och köper olja från Nigeria.

Det finns ett stort arbete att göra, Anna-Karin Hatt, när det gäller att synliggöra de här flödena och vilken bakgrund den här råoljan som vi importerar har. Ju mer information, desto bättre. Vi ska inte gömma oss bakom EU. Vi kan införa det här själva, och det blir inte något problem för konkurrensen, för alla bolag skulle i så fall få göra det här i Sverige. Det är vårt förslag.

Anf. 35 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Jens Holm nämner idén om att införa ett bonus-malus-system i Sverige för att öka omställningstakten i fordonsparken. Det kan man göra både för privatfordon och för tunga fordon om man så skulle önska. Jag tror att Jens Holm är väl medveten om att det är en fråga som Centerpartiet också driver och som vi förstås driver på i övriga partier i regeringen för att vi ska kunna få en gemensam uppslutning bakom ett sådant förslag. Jag hoppas att övriga Alliansen kommer att ställa sig bakom den idén som Centerpartiet sedan tidigare driver, och jag välkomnar om det finns fler partier i Sveriges riksdag som också tycker att modellen är bra.

I allmänhet välkomnar jag alla goda förslag som kan komma från olika politiska partier när det gäller omställningen av transportsektorn. Det här är den tuffaste utmaning som det svenska samhället står inför under de kommande årtiondena. Det kommer att krävas en kraftsamling från alla intressen för att vi ska klara av den. Jag välkomnar alltså alla kloka förslag när det gäller detta.

Klimatfrågorna och energifrågorna hänger nära ihop. Den övervägande delen av människans utsläpp av koldioxid kommer från förbränningen av fossila bränslen, och då blir det allt viktigare att se till att användningen av det fossila, så länge vi är beroende av det, blir allt effektivare och att vi kan ersätta det med förnybara alternativ eller annan typ av drift och öka kraven på dem.

Det här är vägar framåt som vi arbetar med och som vi måste fortsätta att arbeta med, och förmodligen måste vi höja takten i det arbetet. Då blir det också viktigt att välja de insatser som verkligen kan göra skillnad. Sverige är ett litet land i en väldigt stor värld. Jag är mån om att Sverige ska vara en tydlig röst för klimatomställningen och en tydlig röst för att bryta fossilberoendet. Det är en linje som jag och regeringen tydligt driver i EU såväl för att peka på att det är nödvändigt av miljö- och klimatskäl som för trovärdigheten och av respekt för kommande generationer. Men det är också viktigt av ekonomiska skäl. I en värld där vi är beroende av en knapp tillgång blir det knepigt för försörjningstryggheten och för konkurrenskraften. Därför är det viktigt att ställa om.

Jens Holm nämner kaffe. Det är ett bra exempel på en frivillig märkning där producenterna och leverantörerna har gått samman så att konsumenterna kan göra aktiva val. Men det är viktigt att poängtera att det är en frivillig märkning. Ingen vore gladare än jag om man på fler områden i samhället kunde hitta modeller där producenterna alldeles frivilligt väljer att redovisa klimateffekter och livscykeffekter för de produkter som de säljer på marknaden. Men grunden för det måste i så fall vara att arbeta vidare och utgå från de regelverk som vi redan har – inte uppfinna någonting nytt eller göra någon nationell särlösning som bara gäller här, utan snarare få fram modeller som täcker fler och som kan göra att fler väljer att gå i den här riktningen. Vi har bränsle kvalitetsdirektivet och förnybarhetsdirektivet, som redan i dag ställer krav på de fossila liksom på de förnybara bränslena.

Den här utvecklingen ska vi driva framåt. Det är klart att utsläpp från till exempel kärnsand eller skifferolja ska mötas med hårda miljökrav på fossila bränslen. Tveksamheter kring miljönyttan hos olika drivmedel – det må vara fossila bränslen eller första generationens biodiesel – ska vi möta med tydliga krav på ökad klimatnytta. Det är någonting som Sverige arbetar hårt för, och vi kommer att fortsätta arbeta hårt för att steg för steg gå över till att successivt skärpa kraven både på det fossila och på det förnybara.

Anf. 36 JENS HOLM (V):

Herr talman! Anna-Karin Hatt sade någonting tidigare om att vi inte ska överlämna ett för stort ansvar på konsumenterna så att de får stå där med Svarte Petter och tvingas välja mellan två dåliga fossila alternativ. Det håller jag verkligen med om, och det är därför jag vill att vi ska lagstifta om obligatorisk ursprungsmärkning. Då blir det lättare för konsu-

menterna, för våra offentliga upphandlare och för alla som driver opinion mot de fossila drivmedlen att se exakt varifrån drivmedlen kommer. Om man ser det redan vid pump blir det ganska uppenbart varifrån bränslet kommer, och man kan tänka: Oj då, kommer det här från förstörda naturområden i Arktis? Nej, men jag vill inte tanka med fossila drivmedel över huvud taget.

Det blir lättare att opinionsbilda och synliggöra effekterna av den olja och diesel som används i Sverige.

Jag ställde en fråga till Anna-Karin Hatt förut som jag ännu inte har fått svar på. Finns det några legala skäl för att inte införa en obligatorisk ursprungsmärkning? Finns det någonting som EU säger nej till eller liknande? Jag har inte funnit några sådana skäl.

Som jag tolkar det Anna-Karin Hatt säger innebär det att det här kan drabba företagen, men det tycker jag inte riktigt håller. Alla bolag åläggs ju i så fall att redovisa varifrån de köper sin olja. Jag tycker att det här är viktigt i ljuset av att vi nu börjar köpa olja från Nigeria igen, i ljuset av de stora utsläppen och naturförstörelsen i Ryssland och i ljuset av att oljesand och skiffergas får en allt större andel av marknaden. Vi måste sätta större press på den fossila industrin. Ett sätt är genom obligatorisk ursprungsmärkning vid pump.

Anf. 37 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Koldioxidutsläppen har många speciella egenskaper. En av de tydligaste är att de inte känner några gränser. Det är just därför som det är en av de tydligaste frågorna där det är motiverat med ett kraftfullt internationellt samarbete i EU men också på global nivå. Det gör också att om man är hängiven att komma åt de problemen, som jag är och som jag vet att Jens Holm är, är det också viktigt att välja de metoder som man tror är mest verkningsfulla och som man tror kan leda till störst förändring på kortast tid. Jag är väldigt angelägen om att konsumenterna ska veta att de förnybara drivmedel som de tankar vid pumpen i Sverige är hållbara och har klimatnytta.

Jag är mån om att svenska konsumenter steg för steg får hjälp att ställa om från det fossila till det förnybara eller till annan drift av sina fordon så att vi kan få en hållbar transportsektor.

Just när det gäller märkningen av den här typen av bränslen är jag däremot rätt övertygad om att det är bättre att vi lägger vår kraft på att se till att ha riktigt bra gemensamma regelverk i EU, att vi har ett bra bränslekvalitetsdirektiv som steg för steg skärper kraven på oljebolagen att minska utsläppen och redovisa varifrån deras fossila bränslen kommer samt att vi har ett bra förnybarhetsdirektiv som steg för steg höjer kraven också på det förnybara så att det stegvis bidrar med allt mer av koldioxidminskning och allt mindre koldioxidutsläpp. Jag tror att det är den mest effektiva vägen.

Om drivmedelsbranschen därutöver frivilligt skulle välja att införa en märkning som en konsumentupplysning – ungefär som många elbolag i dag väljer att redovisa var deras el kommer från och miljömärka den – är det förstås ett väldigt bra komplement, men det *är* ett komplement. Jag tror att de stora insatserna som vi behöver göra fortfarande handlar om att se till att vi har ett bra gemensamt regelverk i EU så att vi inte bara sätter press i Sverige utan också att Sverige är med och ställer krav i

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

10 § Svar på interpellation 2012/13:402 om tröskeeffekter och förnybar energi

Anf. 38 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Kent Persson har frågat mig om jag kommer att vidta åtgärder för att lösa upp problemen med tröskeeffekten för förnybar energi inom den närmaste framtiden.

Jag vill inleda med att konstatera att regeringens politik har varit och är framgångsrik vad gäller utvecklingen av ett tredje, förnybart ben i elförsörjningen. Exempelvis har vindkraftens bidrag till elförsörjningen ökat från 1 terawattimme 2006 till drygt 7 terawattimmar under 2012.

Enligt branschorganisationen Svensk Vindenergi var 2012 ett rekordår för vindkraften med 366 nya vindkraftverk och en tillkommande effekt på 846 megawatt. Vidare bedöms att denna nivå kommer att överträffas i år.

Trots denna goda utveckling finns utrymme för förbättringar. Problematiken kring tröskeeffekter vid nätanslutning är ett sådant område. Regeringen har bedömt att ett system med så kallad förtida delning av nätförstärkningskostnaden för storskaliga produktionsanläggningar för förnybar el bör införas. Syftet är att en elproducent endast ska betala en sådan del av den totala kostnaden för den nödvändiga nätförstärkningen som motsvarar varje producents andel av den totala anslutningskapaciteten.

Regeringen arbetar aktivt med frågan och hoppas kunna presentera ett förslag så snart vi är klara med beredningen.

Anf. 39 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Jag vill tacka Anna-Karin Hatt för svaret. Det är positivt att någonting är på gång. När det blir vet vi dock inte riktigt än.

Det här är en fråga som är ganska akut. Utbyggnaden av den förnybara energin och uppgraderingen av kärnkraften i Sverige ställer krav på betydande förstärkningar av det svenska elnätet. Just frågan om tröskeeffekten är en fråga som ända sedan 2009 har legat på regeringens bord. Då lämnade Svenska kraftnät ett förslag på hur man skulle lösa upp frågan och gå vidare.

Enligt Svenska kraftnäts bedömning är det så mycket som 1,3 terawattimmar vindel som står och knackar på dörren för att få ansluta sig. Varför ansluter man sig då inte? Det är en fråga om vem som ska stå för kostnaden för den förstärkning av näten som behöver göras där det inte finns kapacitet nog. Vem ska stå för den kostnad som inte utnyttjas vid en nätförstärkning? Det är frågan, och det är det som också gör att väldigt många tvekar att ansluta sig till nätet. Den här problematiken har gjort att så pass mycket vindel står och väntar på en lösning för att kunna komma in.

Fyra år har nu gått sedan Svenska kraftnät lämnade ett förslag till regeringen. Nu hoppas jag verkligen att vi inom en snar framtid, redan under sommaren eller till hösten, har en proposition på riksdagens bord som löser upp den här frågan så att vi kan gå vidare. Det handlar ju inte bara om det här; det handlar om solel som kommer och trycker på och behöver komma ut på näten och förstärkas.

Jag har ett par funderingar kring det svar jag fick, även om det var positivt. Vilken tidsutdräkt pratar vi om? När kan vi ha en proposition? Jag antar alltså att det blir någon form av lagförslag.

Anna-Karin Hatt skriver i sitt svar att det här ska gälla de storskaliga produktionsanläggningarna för förnybar el. Vad menas definitionsmässigt med storskaliga produktionsanläggningar? Vilka anläggningar pratar vi om? Det här gäller ju även för mindre anläggningar där det behövs nätförstärkningar och där Svenska kraftnät eventuellt gör en bedömning att det finns utrymme för ytterligare kapacitet, och då bygger man det.

Frågan är alltså vem som ska stå för den här kostnaden, och nu hoppas jag att riksdagen kan få del av ett sådant förslag framöver.

Anf. 40 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag skulle vilja kommentera två saker. För det första tycker jag att det är ett positivt svar från energiministern. Vi har gått och väntat på ett sådant här svar i ungefär fyra år, alltså sedan Svenska kraftnät kom med sitt förslag om hur man ska kunna lösa den här tröskeleffekten.

Nu säger Anna-Karin Hatt att det ska införas ett system där de som bygger upp förnybar energi, till exempel vindkraftverk, bara ska stå för den kostnad som motsvarar den produktion som man gör. Det är väldigt viktigt så att de inte behöver stå där och betala hela nätutbyggnaden.

Då tycker jag också att det är väldigt viktigt att Anna-Karin Hatt berättar för oss lite tydligare när det här kommer. Är det bara någon välvillig inställning från energiministern själv, eller är det ett skarpt förslag som vi kan vänta på och se fram emot, kanske till hösten, för det blir väl så att vi i den här kammaren får behandla det här förslaget och kanske också bidra med våra konkreta förbättringar?

Jag blir lite brydd över beskrivningen av utbyggnaden av den förnybara energin i Sverige och att det skulle ha varit tack vare den borgerliga energiöverenskommelsen som gjordes för några år sedan. Anna-Karin Hatt vet ju att vi i Vänsterpartiet tillsammans med Centerpartiet och Socialdemokraterna slöt en energiöverenskommelse i slutet av 90-talet. Några år därefter införde vi elcertifikaten som vi i dag ser är ett av de viktigaste skälen till att den förnybara energin har vuxit.

Nu slår dock elcertifikaten snart i taket. Elcertifikaten behöver höjas. Det behövs mer elcertifikat, annars riskerar den här utbyggnaden, särskilt av vindkraftverken, att stanna av.

Jag skulle vilja veta om energiministern delar min farhåga om att elcertifikatssystemet slår i taket och att det då skyndsamt finns behov av att uppdatera systemet så att det kommer ut fler elcertifikat på marknaden.

Angående den borgerliga energiöverenskommelsen vill jag avslutningsvis säga att den riktigt stora farhågan gäller att ni öppnar upp för att bygga tio nya reaktorer med kärnkraft. I fall de stora energibolagen i

framtiden gör sina investeringar i ny kärnkraft, ja, då kan vi glömma storskaliga investeringar i förnybar energi.

Vi vill att Vattenfall och andra ska investera allt i den förnybara energin, inte i kärnkraft. Därför tycker jag att det behövs en ny energiöverenskommelse som utesluter kärnkraften. Vi ser nu, enligt de senaste rapporterna som har kommit under hela hösten och nu under våren, att kärnkraften faktiskt är mycket dyrare än vad man tidigare har påstått. Det vet nog Anna-Karin Hatt ganska väl sedan förut.

Anf. 41 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Vindkraften slår rekord just nu. Det gör den i Sverige. Det gör den globalt. Det är väldigt glädjande, och för mig är det också ett kvitto på att alliansregeringens politik fungerar.

Vi har gjort ett väldigt viktigt val i Sverige kring hur vi ska främja utbyggnaden av den förnybara energin. Att steg för steg öka det förnybara är en av de viktigaste punkterna i energiöverenskommelsen och i energipolitiken. Vi ska ha minst 50 procent förnybar energi till 2020, och vi ska se till att öka den förnybara elens andel i elproduktionen.

Det gör vi genom att eftersträva så generella stöd som möjligt för att bygga ut den förnybara energin. Där har det svenska gröna elcertifikatsystemet verkligen varit en framgångssaga och fortsätter att vara en framgångssaga. Det är ett styrmedel som ger oss stora mängder ny förnybar el till en väldigt begränsad kostnad. Det är vår huvudsakliga insats, och av allt att döma kommer vi också att klara av att överträffa de mål som vi har satt upp för att bygga ut den förnybara energin.

Det är viktigt att det är en kostnadseffektiv modell som ger mycket förnybart till en liten kostnad. Om man jämför med Tyskland till exempel kan man se att för en tiondel av den kostnad som den tyska konsumenten lägger för att bygga ut det förnybara får vi en fantastisk utveckling i Sverige. Det är väldigt viktigt.

Samtidigt är inte allting löst bara för att vi har ett effektivt system och en kraftig utbyggnad. Även om vi överträffar våra mål måste vi ständigt utveckla politiken för att det ska göras på bästa sätt.

Tittar man på de kraftslag som vi har ser man att det är alldeles uppenbart att varje kraftslag har sina egna utmaningar. Vindkraften har sina utmaningar. Det finns utmaningar som handlar om lokala miljöeffekter. Det ser vi, och därför satsar vi också i budgeten på en kraftig förstärkning av forskningsprogrammet Vindval, som ju handlar om att lära oss mer om hur vindkraften påverkar oss som människor, hur den påverkar naturen och hur den påverkar miljön.

En annan utmaning är att kunna bygga ut vindkraften på de allra bästa vindlägen vi har i Sverige, och vi har ganska många sådana, för att säkerställa att samhällsnyttan blir så stor som möjligt. I ljuset av det är ju frågan om tröskeleffekter verkligen relevant.

Historiskt sett, om vi backar ett antal årtionden eller kanske går tillbaka hundra år i tiden, har ju vårt elnät och kraftproduktionen byggts ut parallellt i Sverige. Det innebär att de förutsättningar vi har i dag skiljer sig en hel del från hur det såg ut då. Genom att vi omreglerade elmarknaden 1996 fick vi ett helt nytt regelverk. I dag har vi elproducenter som agerar på en avreglerad marknad som möter reglerade elnätsmonopol. Det gör ju att regelverket kring anslutning till nätet för den som produce-

rar el behöver anpassas för att lösa problem till exempel när det gäller tröskeeffekter vid nätanslutning.

Det här är ett relativt vanligt förekommande problem i Sverige och försvårar anslutning av anläggningar till elnätet. Därför är det bra att Svenska kraftnät har lämnat ett tydligt och konkret förslag till regeringen som vi kan arbeta vidare med. Det förslaget innebär ju en så kallad förtida delning av kostnaden för att förstärka nätet och att Svenska kraftnät skulle ta över den ekonomiska risk som det innebär att göra den här förstärkningen.

Det här är en ganska komplex fråga, där det är viktigt att vi gör på rätt sätt. Jag delar uppfattningen att det är angeläget att vi gör de här förändringarna så snart det bara är möjligt. Det är just därför som jag lyfter fram att regeringen så sent som i budgetpropositionen i höstas tydliggjorde att hela regeringen arbetar med den här frågan och att vi hoppas kunna återkomma till riksdagen relativt snart med ett förslag till lösning.

Anf. 42 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Ibland har regeringen gjort saker och ting både fort och fel, men här har det knappast gått snabbt. Det är fyra år sedan 2009, och det borde under den tidsutdräkten ha funnits möjlighet att komma fram till en lösning av det här. Jag hoppas innerligt att vi har ett svar på den här frågan redan till hösten så att vi kan lämna den bakom oss.

Det är sant att vindkraften slår nya rekord, och det är väldigt bra. Den ser ut att göra det också 2013. Men efter 2013 är bedömningen tyvärr inte densamma. År 2014 och framöver ser man inte den här utvecklingen längre. Det är väldigt mycket beroende på att elcertifikatssystemet har slagit i taket, och det behöver åtgärdas på något sätt.

Nu vet jag att regeringen kommer att se över det här vid kontrollstationen 2015. Jag har ju fört debatten tidigare och önskat att det här skulle ha snabbats på, men jag förstår nu att det inte kommer att ske någonting förrän 2015, eftersom det i grunden också finns ett avtal tillsammans med Norge som styr upp den här frågan.

Men jag får ju inte svar på frågan vilken typ av anläggningar det är. Du säger i ditt svar "storskaliga" anläggningar. Vad menas egentligen med det definitionsmässigt? Det här är akut och kommer säkert att bli det även när solenergin ska ut på näten framöver. De flesta av de anläggningarna är ju betydligt mindre per installerad effekt än vindkraften är. Min fråga och min fundering är: Vad menas egentligen definitionsmässigt med "storskaliga"?

Anf. 43 JENS HOLM (V):

Herr talman! Först vänder jag mig till Anna-Karin Hatt som redovisade regeringens mål om förnybar energi, minst 50 procent förnybar energi till 2020. I dag, 2013, producerar vi 50 procent av vår energi på ett förnybart sätt. Vad ska regeringen göra under de resterande sju åren? Det undrar jag. Är det inte dags för ett högre mål för den förnybara energin? Vid 50 procent står vi ju redan i dag. Det vore intressant att veta.

Sedan nämnde Anna-Karin Hatt vad regeringen gör förutom elcertifikaten, som vi är helt överens om. Men precis som Kent Persson var inne på måste vi höja nivån i elcertifikatssystemet. Då nämner Anna-Karin Hatt forskning, och det är jättebra. Jag delar fullt ut åsikten att vi måste

satsa mycket forskningspengar på förnybar energi. Men efter forskningen måste de här innovationerna komma ut på marknaden. De måste kunna leva kvar på marknaden. Det måste finnas stöd för kommersialisering av de nya saker som man har uppfunnit. Där tycker jag att det saknas väldigt mycket.

Vi ser också att det finns många företag, inte minst inom solenergi-branschen, som har varit tvungna att flytta, ofta till Tyskland, därför att det inte finns någon marknad för dem här i Sverige.

Havsbaserad vindkraft skulle kunna vara en verksamhet där vi behöver gå in med ett riktat stöd, därför att det är en verksamhet som är väldigt begränsad i dag. Jag tror att man behöver ett riktat stöd om vi ska kunna få den havsbaserade vindkraften att expandera. Där tror jag att det finns en stor potential. Vad tycker energiministern om det?

Sedan tycker jag som sagt att det är bra att det kommer ett förslag, och det kommer så snart som möjligt, sade energiministern, för att lösa problemet med tröskeeffekter. Det väljer jag att tolka som att det kommer någonting till hösten. Vi har nu väntat i fyra år, och vi ska inte behöva vänta längre.

Anf. 44 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Tiden går. För nästan exakt tio år sedan kom den senaste stora energiskatteutredningen Skattnedsättningskommittén, SOU 2003:38. Där satt bland annat sådana herrar och damer som Per Rosengren, Vänsterpartiet, Ola Alterå och Åsa Domeij.

Den här utredningen, som leddes av den numera framlidne Lennart Hjalmarsson, behandlade också vindkraft på två sidor. Tröskeeffekterna behandlas också, på en sida. Sammanlagt är det ungefär 653 sidor, inklusive dessa.

Tiden går verkligen, och det är ju otroligt mycket som har hänt på de här åren. Utredningen tillsattes av ministären Persson, och Vänsterpartiet var också med där. Sedan dess har det framför allt hänt en viktig sak, utöver att skatterna har höjts, nämligen att vi på energisidan har fått fler ben att stå på. Det är det absolut viktigaste ur miljösynpunkt, försörjningssynpunkt och även prissynpunkt att vi har fått fler ben att stå på.

Icke desto mindre är det fortfarande på det sättet, trots att vi nu diskuterar vindkraft och hur man ska få in mer el från den sidan, att när det gäller elektriciteten, herr talman, står vattenkraft och kärnkraft för 96, 97, 98 procent. Det är en viktig del av vår försörjning och vår välfärd. Det är inte lätt, och därför är det viktigt, som statsrådet och även övriga debattörer säger, att se till att få in nya former hela tiden så att vi minskar tröskeeffekterna. Det är en central del av energipolitiken.

Samtidigt som vi nu diskuterar detta och får det att framstå som det allra viktigaste vill jag betona att det ju inte är så. Det allra viktigaste i energipolitiken också för Sveriges del är att förhindra att produktionen av kol ökar, inte minst i Tyskland där den av olika skäl kommer att öka väldigt mycket. Detta är den miljömässigt mest centrala frågan i hela Europa. Hur ska vi minska förbrukningen av kol för elproduktion?

Vi har lyckats bra på ett område i Sverige, nämligen att minska förbrukningen av den sortens fossila bränslen som tas ur haven – olja. Det är bra. Förbrukningen på inte minst värmesidan har minskat sedan krisen

på 70-talet. Minskningen har varit ungefär 90 procent, herr talman. Det är en mycket stor miljöframgång att vi kan använda andra energislag.

Jag vill sätta dessa frågor i relation till de utmaningar som finns. Jag har inget emot statsrådets och interpellanternas goda ambitioner att få in mer vindkraft i systemen eftersom det behövs fler ben att stå på, men vi får samtidigt inte glömma bort att den huvudsakliga utmaningen på miljösidan ligger på ett annat plan, nämligen att minska förbrukningen av kol. Det är en stor utmaning för hela Europa under lång tid framöver.

Anf. 45 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Kent Persson återkom till den fråga jag tyvärr inte hann svara på i mitt förra inlägg, nämligen om var regeringen avser att dra gränsen för dessa anläggningar. Vad är en storskalig anläggning? Det är en av de frågor vi just nu arbetar intensivt med och som ingår i utformningen av modellen. Vi måste bland annat känna oss trygga i att själva modellen för hur den förtida delningen ska gå till fungerar i praktiken. Sedan ska avgränsningen göras på rätt sätt. Så snart det arbetet är färdigt återkommer regeringen med tydliga besked till riksdagen.

Svenska kraftnäts bedömning är att 1,3 terawattimmars vindkraftsel påverkas av tröskeleffekterna och riskerar att inte komma till stånd. Det som händer med tröskeleffekter är att de mest samhällsekonomiskt lönsamma investeringarna inte kommer till stånd. Det betyder inte att inga investeringar kommer till stånd, men det betyder att marknaden väljer, eller tvingas välja, att göra andra investeringar, till exempel bygga på sämre vindlägen än annars.

Det sker fortfarande investeringar. Det sker investeringar på rekordnivå när det gäller vindkraftsutbyggnaden i Sverige, men investeringarna kan bli ännu mer effektiva den dag vi har fått fram en fungerande modell för delning av kostnaderna för tröskeleffekterna så att de allra bästa vindlägena kan utnyttjas. Det är viktigt.

När det tredje benet ska byggas ut, så att vi som Gunnar Andrén sade kan stå på fler ben i den svenska elförsörjningen, är det viktigt att göra det på det mest kostnadseffektiva sättet så att det blir så mycket förnybar el som möjligt för pengarna. Det är otroligt viktigt eftersom vi också behöver bevara konkurrenskraften.

Jens Holm har frågat om elcertifikatssystemet; vilket interpellationen egentligen inte handlar om men frågan har kommit upp i debatten. Precis som Kent Persson säger har regeringen tydligt aviserat en kontrollstation av hela energipolitiken 2015. Där ingår en kontrollstation för det gröna elcertifikatssystemet. Det kommer vi att genomföra tillsammans med Norge. Sedan förra årsskiftet har vi tillsammans med Norge världens första gränsöverskridande gemensamma stödsystem för att bygga ut den förnybara elproduktionen. Det är ett system som många andra länder tittar på.

Som både Kent Persson, Jens Holm och Gunnar Andrén vet framgår tydligt i energiöverenskommelsen de konkreta målen för hur den förnybara energin och den förnybara elproduktionen ska byggas ut till 2020. Det ingår också en tydlig skrivning om att andelen förnybar el gradvis ska fortsätta att öka också efter 2020. Hur detta mer precist ska utformas är förstås något vi får återkomma till i samband med kontrollstationen.

Det som händer i Sverige är fantastiskt. Vi kan konstatera att Sverige är Europamästare, nästan världsmästare, på utbyggnaden av den förnybara energin. Det är bra. Det gör att vi i dagsläget kan exportera mycket koldioxidsnål eller nästan helt koldioxidfri el till andra länder. Det leder till mindre kolkraft som släpper ut höga andelar koldioxid till atmosfären. Det är precis så vi måste se energisystemet. Det är inte isolerat bara för Sveriges del. Vi måste fråga oss hur vi med våra fina förutsättningar kan bidra till att minska miljöpåverkan och minska koldioxidutsläppen också från våra grannar. I det perspektivet är det bra att vi just nu kan exportera en hel del grön el.

Anf. 46 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Jag tackar Anna-Karin Hatt för svaret till Gunnar Andrén. Jag tänkte också kommentera Gunnar Andréns inlägg. Det är viktigt att vi får in förnybar energi. Genom att exportera förnybar energi kan vi också hjälpa andra länder. Det är bra.

Nu hoppas jag att frågan löses. Den är en del i diskussionen om att vi behöver bygga ut, förstärka och underhålla det befintliga nätet. Gigantiska investeringar behöver göras i det svenska elnätet om vi ska klara att hantera den förnybara energin, dels den som finns i dag, dels den som kommer i framtiden. Jag hoppas att detta kommer att sätta fart när regeringen presenterar sitt förslag om nettodebitering. Jag förväntar mig att förslaget kommer under hösten.

Sedan var det frågan om tröskeleffekten. Jag tar det som ett löfte att det kommer ett förslag under hösten. Jag hoppas också innerligt att hanteringen av frågan om hur energieffektiviseringsdirektivet ska implementeras i den svenska lagen inte ska ta lika lång tid att lösa. Då klarar vi inte att nå målen om energieffektivisering som EU har satt upp.

Anf. 47 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Tack till Kent, Gunnar och Jens för en viktig, bra och konstruktiv debatt. Det här är ett viktigt område för Sverige. Det är en styrkeposition att Sverige är ett land som flödar av så rik förnybar energi. Det finns fantastiska vindlägen, mycket vatten, värme från jordens inandöme och biobränsle i växande skogar. Det är verkligheten en rikedom för oss.

Många gånger när jag möter mina kolleger i Europa och ute i världen är de avundsjuka på att Sverige har dessa resurser. Det är klart att vi ska ta vara på dem på bästa sätt för att fylla våra egna behov och för att vara med och bidra till ett mer hållbart energisystem och hållbart samhälle i hela Europa.

I dagsläget vill jag särskilt lyfta fram att regeringen för en tid sedan gav tillstånd till att bygga Nordbalt, som är en elkabel mellan Baltikum och Norden. Den kommer att spela en stor roll för att säkerställa att när man i Baltikum behöver importera el kan importera koldioxidsnål el från oss i stället för att importera alternativ koldioxidslukande el eller fossila bränslen.

Kent Persson nämnde energieffektiviseringsdirektivet i sitt sista inlägg. Det är en av de allra viktigaste insatserna vi arbetar med på Näringsdepartementet just nu. Om vi tittar på de mål som har satts upp för Sverige till 2020 när det gäller koldioxid, klimatutsläpp, förnybart och

energieffektivisering framgår det tydligt att det område där mer behöver göras för att nå målen är energieffektivisering. Vi vänder just nu på alla stenar för att se vad som kan göras för att ge hushållen rätt incitament, se till så att bostäder är riktigt energieffektiva och för att ta vara på elkraften när den energiintensiva industrin vill vara med och bidra.

Min inriktning är att vi nästa vår ska lägga fram en heltäckande proposition på riksdagens bord i fråga om ett genomförande av direktivet om energieffektivisering i svensk rätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2012/13:388 om barnomsorg och delad vårdnad

Anf. 48 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att föräldrar med delad vårdnad har möjlighet till barnomsorg även om man inte bor i samma kommun. Carina Adolfsson Elgestam har också frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att arbetslinjen fungerar i vardagen för föräldrar med delad vårdnad.

Förskolan har en viktig roll, inte minst när det gäller att skapa möjligheter att förena föräldraskap och förvärvsarbete. För många föräldrar är förskolan en förutsättning för att kunna delta i arbetslivet. Förskolan är dock också till för barnets egen skull. Ibland uppkommer friktion mellan dessa aspekter på förskolans nytta, och då menar jag att det är viktigt att sätta barnens behov av förskola främst.

Enligt skollagen har varje barns hemkommun det grundläggande ansvaret för att erbjuda en plats i förskola. Men om det finns särskilda skäl ska ett barn också ha rätt till förskoleplats i en annan kommuns förskola. I de fallen ersätts den mottagande kommunen för sina kostnader.

Det här betyder dock inte att två kommuner är skyldiga att erbjuda ett barn som bor växelvis hos föräldrar i olika kommuner att växelvis gå i olika kommuners förskolor. Anledningen till detta är att en sådan skyldighet skulle kunna innebära att barns behov av trygghet och kontinuitet äventyras. I all verksamhet som regleras i skollagen ska barnets bästa vara utgångspunkten. Dagens regelverk utgår just därför från barnets perspektiv och behov.

Regeringen har inte någon avsikt att göra ändringar i dessa bestämmelser.

Anf. 49 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag får väl tacka för svaret, men det känns inte speciellt tillfredsställande, inte minst utifrån att ministern säger i sitt svar att man ska se till barnets bästa.

Självklart ska vi alltid se till barns bästa. Om man då ser till barns bästa måste man fundera på barns vardag. Det känns lite grann som att ministern har missat det, med tanke på att slutledningen utifrån min fråga blir att regeringen inte har någon avsikt att göra ändringar i dessa bestämmelser.

Då känner jag så här: Vi har nu under flera årtionden haft delad vårdnad, det vill säga barn har rätt till både mamma och pappa vid en separation. Jag tror att det är det allra bästa, utifrån det perspektivet att livet ibland blir så att man som vuxen inte fungerar längre.

Jag skulle också vilja säga att i och med att vi har haft detta så pass länge finns det i dag många unga vuxna som har växt upp just med delad vårdnad och har bott växelvis hos mamma och hos pappa. Det finns forskning om det. Dessa unga vuxna säger: Nej, vi har inte alls farit illa, utan tvärtom – vi har sett det som att vi har fått en större familj. I det perspektivet tror jag att det för alla de barnen verkligen är barnets bästa.

Då tycker jag att det är ett problem när vi tittar på detta. Vi kan se i samhället att föräldrar ibland inte bor i samma kommun, av olika anledningar, till exempel att det inte finns jobb precis i den kommunen. Det är ju arbetslinjen som gäller – det är oerhört tydligt från alliansregeringen.

Vi vet alla att a-kassan inte är vare sig ett bidrag eller någonting som man får bara för att man är arbetslös, utan a-kassan är en trygghetsförsäkring. Du får del av a-kassan som medlem om du står till arbetsmarknadens förfogande.

Om jag får ett jobb får jag lov att ta det. Om det är i en annan kommun får jag kanske i somliga fall flytta till den kommunen, beroende på hur det ser ut med pendlingsavståndet.

Om man då tänker sig att det finns en hel del föräldrar som lever under de förutsättningarna måste väl samhället följa med och fullfölja lagstiftningsvägen, så att livet fungerar för de föräldrar som har kommit överens: Vi har delad vårdnad varannan vecka. Det fungerar för oss – vi är inte osams och grälar inte om detta på något sätt.

Vardagslivet måste naturligtvis fungera för barnen, för barnens bästa, men också för föräldrarna och utifrån möjligheten till jobb.

Då kan vi inte ha en så smal och gammaldags lagstiftning som sätter dessa gränser. Man måste ändå fundera över det eftersom det så tydligt lyfts fram i svaret, innan det blir ett blankt nej, för barns bästa. Jag tror att det är många fler barn som far illa därför att föräldrar inte är överens om gemensam vårdnad utan strider kontinuerligt med varandra om att ha egen vårdnad.

Anf. 50 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Jag delar helt och hållet Carina Adolfsson Elgestams syn på det riktiga och viktiga i att man i alla fall där föräldrar som har gemensamma barn och av olika skäl har tvingats skilja på sig kan ha en lösning med delad vårdnad. Jag har egna goda erfarenheter av det. Som Carina Adolfsson Elgestam påpekar är det en erfarenhet som delas av många vuxna och många barn i Sverige i dag. Hälften av alla äktenskap tar slut av olika skäl.

Att på olika sätt stödja både fränskilda och sammanlevande föräldrar i det livspussel det innebär att förena föräldraskap och förvärvsarbete är en viktig uppgift för det gemensamma. Där har vi också en väl utbyggd förskola, som hela tiden förbättras både till sitt innehåll och till sin organisation och där det senaste inslaget är ett särskilt stöd till kommuner som vill utveckla rätten till omsorg också på obekväma arbetstid.

Det finns exempel på fall där det av särskilda skäl är viktigt för barn att kunna få en plats i förskola också i en annan kommun, och då finns

det särskilda regler som omgärdar det. Det kan handla om hur en kommungräns är dragen, var det ligger en förskola eller var en förälder har sin arbetsplats. Det finns inte heller något som hindrar att två kommuner kommer överens med föräldrarna om att erbjuda två platser i det fall där man lever i varsin kommun.

Men att därifrån gå till att säga att det ska vara en lagstadgad rätt för varje familj att få två platser i barnomsorg i två olika kommuner tycker regeringen och jag är att dra det ett steg för långt.

Jag tycker att Carina Adolfsson Elgestam målar upp en svartvit bild genom att säga att det är det som i alla lägen är det bästa för barnet. Det är konstigt att säga det på ett tvärsäkert sätt.

Vi bygger skollagen på barnkonventionen, där barnperspektivet alltid ska vara i centrum. Att säga att det är smalt och gammaldags tycker jag är fel. Jag tycker att det är brett och modernt. I den svåra avvägning mellan olika hänsyn och olika perspektiv som livet utgör inte minst för barnfamiljer tycker jag att det regelverk vi har i dag är ett bra stöd, inte minst för barnen.

Anf. 51 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Nej, jag målar inte alls i svart. Jag målar utifrån det som är verkligheten för en del föräldrar runt om i Sverige, till exempel för Alexander och hans före detta sambo som har separerat. Han har naturligtvis sökt ett antal jobb, och tyvärr fick han inget jobb i den kommun där hans tvåårige son är skriven, det vill säga hos mamman. Han fick jobb i en annan kommun, och det gör att han är tvungen att pendla. Men de har en god relation. De har inga problem sinsemellan när de har delad vårdnad.

Men när han, som han själv uttrycker det, söker barnomsorgsplats i den kommun där han numera är bosatt får han nej. Orsaken är i grund och botten inte att han får nej till en barnomsorgsplats av den kommun där han är bosatt utan att den kommun där barnet är skrivet säger nej till att föra över pengar till den andra kommunen. Det är där skon klämmer, och det är detta man behöver reglera utifrån vad som är särskilda skäl.

Jag tycker också att ministern försöker överdriva problematiken när jag säger att man ska ha det som rätt. Det här handlar inte alls om att ha två barnomsorgsplatser, utan det handlar om antalet timmar i förskolan. Den här pojken, som är två år, skulle ju inte uppta två barnomsorgsplatser, utan han skulle ha en halvtid i den ena kommunen – om vi ska använda de begreppen – och en halvtid i den andra. På det sättet är det fortfarande en barnomsorgsplats. Det handlar bara om antalet timmar.

Det finns tyvärr massor med barn som bara är i barnomsorgen ett visst antal timmar i veckan därför att föräldrarna inom till exempel vissa serviceyrken inte får rätt till heltid. Här handlar det om rättigheter.

Sedan tycker jag att det är mycket bra att ministern tar upp barnkonventionen. I konventionens punkt 14 säger man: ”Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och i förekommande fall vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt.” Sedan kan vi se vad som sägs i punkt 18: ”För att garantera och främja de rättigheter som anges i denna konvention skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt an-

svar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.”

Om man ser till barnkonventionens formuleringar finns det all anledning för regeringen att verkligen titta på hur vi kan hitta den bästa lösningen för föräldrar med delad vårdnad, så att barnen får rätt och möjlighet till barnomsorg utifrån hur livssituationen är.

Jag är säker på att de flesta föräldrar eftersträvar att bo så nära varandra som möjligt för att man ska kunna klara barnomsorgen, skolan och så vidare. Men ibland händer det andra saker i livet, och när vi har arbetslinjen måste man väl fullfölja den?

Anf. 52 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Jag börjar i den här ändan: Det är inte kommunerna jag ömmar för. Det är klart att det går att organisera det så att man har barn på halvtid eller deltid. Så fungerar det också runt om i Sverige. Det finns heller ingenting som hindrar att kommuner kommer överens på det viset. Men det vi här diskuterar är om det ska finnas en självklar rättighet i alla lägen för barnfamiljer att ha platser för sitt barn i två olika förskolor.

Ganska snart fyller tvååringen tre, fyra, fem och sex och det blir förskoleklass och skola. Om man då säger att föräldrarnas rätt alltid ska styra och överför detta med att föräldrarna ska ordna barnomsorg på olika ställen till förskoleklass eller årskurs 1 är det ganska självklart att det inte är ett barnperspektiv att ha det på det sättet. I den skolform som förskolan utgör är detta ett relevant synsätt.

I det enskilda fallet går det att hitta en lösning, men att ha det som en ovillkorlig rätt tycker jag inte är förenligt med barns bästa.

Anf. 53 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag tycker att det är förenligt med barnens bästa om man ser till barnets behov och dess utveckling. Om vi inför framtiden fortfarande tycker att barnens bästa vid en separation är att föräldrarna har delad vårdnad får vi utgå från att man ofta löser det på bästa sätt genom växelvis boende. Då måste samhället följa med den utvecklingen och se till att vi har lagar och regler som anpassas till familjerna.

Ministern talar om kommunerna. När det gäller Alexander är det just en kommun som säger nej. Jag vet att det finns kommuner som är mer generösa och säger ja. Vi har många föräldrar, inte minst här i Stockholmstrakten, som bor precis på kommungränserna. Då är det föräldrarna som ska ha en rättighet – det är inte kommunerna som ska ha rätten att säga nej, som det är i dag.

När det gäller detta med att Alexanders son så småningom ska börja förskoleklass och första klass vill jag säga att Alexander ju har några år på sig att söka jobb, kanske i samma kommun där hans sons mamma bor. Där finns alltså ett litet perspektiv. Man får tänka i de banorna också.

Alliansregeringen är för valfrihet och talar mycket om det. Ofta handlar det om marknadsekonomi, som man ser som valfrihet. För mig och Socialdemokraterna är faktiskt valfrihet kopplat till att alla ska ha rätt, i det här fallet till en barnomsorgsplats, utan att det har någon betydelse

vad man har för inkomst, och att vi tillsammans är med och finansierar det. Det är det som är solidaritet.

Anf. 54 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Jag håller fullständigt med Carina Adolfsson Elgestam om att alliansregeringen står för valfrihet. Det gäller på väldigt många olika områden. Det är viktigt att föräldrar får lov att välja den förskoleform och skolform som passar dem. Det är viktigt att det finns en öppenhet och en beredvillighet att ta vara på familjernas behov också när man delar på sig, har delad vårdnad och behöver bo på olika ställen.

Det denna diskussion har handlat om är vad barnperspektivet ska få för betydelse när det gäller förskola, förskoleklass och skola. När föräldrar tvingas leva på olika orter och barnen pendlar däremellan, hur långt ska vi då gå när vi säger att föräldrarna har rätten att bestämma att deras barn ska gå i olika skolor varannan vecka, olika förskoleklasser eller olika förskolor?

Jag tycker att det är rimligt att den kommun som vill och kan göra en nära bedömning av familjen kan säga att det är okej under åren i förskolan och erbjuda platser i sin kommun, men att staten ska gå in och säga att det är rättighet och norm är att nagga för mycket på barnperspektivet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
EU-dokument
KOM(2013) 213 Grönbok om försäkring mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakats av människor

Socialutskottets betänkande
2012/13:SoU24 Upphävande av kravet på sterilisering för ändrad könstillhörighet

Civilutskottets betänkanden
2012/13:CU20 Anpassning av svensk rätt till EU-förordning om byggprodukter
2012/13:CU21 Nedsättning av en byggsanktionsavgift

Justitieutskottets betänkanden
2012/13:JuU20 En skärpt sexualbrottslagstiftning
2012/13:JuU24 Förfalsknings- och sanningsbrotten

Skatteutskottets betänkanden
2012/13:SkU24 Begreppet beskattningsbar person – en teknisk anpassning av mervärdesskattelagen
2012/13:SkU26 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Jamaica
2012/13:SkU27 Informationsutbytesavtal med Panama
2012/13:SkU28 Informationsutbytesavtal med Seychellerna

Utrikesutskottets betänkande

2012/13:UU16 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Me-
delhavet (PA-UfM)

13 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 maj

2012/13:422 Lönestöd som slår ut ordinarie jobb, lönebidrag och företag

av *Kerstin Nilsson* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:423 Kärnvapen

av *Urban Ahlin* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:424 Minskade anslag till Uppsala universitet

av *Agneta Gille* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 21 maj.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 maj

2012/13:520 Statlig upphandling av utrikesflyg till USA

av *Kenneth G Forslund* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2012/13:521 Jämställdhetsintegrering av regeringens politik avse- ende hälso- och sjukvård

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:522 Jämställdhetsintegrering av frågor som rör rättsväsen- det

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2012/13:523 Den regionala nordiska databasen Statnord

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Ewa Björling (M)

2012/13:524 Situationen i Azerbajdzjan

av *Roger Haddad* (FP)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

**2012/13:525 Möjligheten till ansvarsutkrävande vid arbetsplatso-
lyckor med dödlig utgång**

av *Maria Stenberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:526 Själv mord bland unga med aktivitetsersättning

av *Catharina Bråkenhielm* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 maj.

15 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 17 maj

**2012/13:496 Offentliga medel till verksamheter med antidemokratisk
agenda**

av *Carina Hägg* (S)
till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 maj.

16 § Kammaren åtskildes kl. 11.48.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 10 §
anf. 38 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

HELÉN TÖRNQVIST

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Meddelande om statsministerns frågestund	1
3 § Meddelande om inlämnande av interpellationer	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
5 § Svar på interpellation 2012/13:403 om andra sjuklöneveckan	2
Anf. 1 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	2
Anf. 2 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	2
Anf. 3 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	3
Anf. 4 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	4
Anf. 5 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	5
Anf. 6 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	5
Anf. 7 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	6
6 § Svar på interpellation 2012/13:409 om personer som faller mellan stolarna i trygghetssystemen.....	6
Anf. 8 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	6
Anf. 9 LARS MEJERN LARSSON (S).....	7
Anf. 10 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	8
Anf. 11 LARS MEJERN LARSSON (S).....	9
Anf. 12 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	10
Anf. 13 LARS MEJERN LARSSON (S).....	11
Anf. 14 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	12
7 § Svar på interpellation 2012/13:391 om trängselskatten i Göteborg	12
Anf. 15 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	12
Anf. 16 LARS JOHANSSON (S).....	13
Anf. 17 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	14
Anf. 18 LARS JOHANSSON (S).....	15
Anf. 19 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	16
Anf. 20 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	16
Anf. 21 LARS JOHANSSON (S).....	18
Anf. 22 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	18
8 § Svar på interpellation 2012/13:399 om bevakning ombord på svenska fartyg.....	19
Anf. 23 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	19
Anf. 24 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	20
Anf. 25 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	21
Anf. 26 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	22
Anf. 27 JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	23

Anf. 28 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	24
Anf. 29 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	25
Anf. 30 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	26
9 § Svar på interpellation 2012/13:385 om ursprungsmärkning av drivmedel.....	26
Anf. 31 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	26
Anf. 32 JENS HOLM (V).....	27
Anf. 33 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	28
Anf. 34 JENS HOLM (V).....	29
Anf. 35 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	30
Anf. 36 JENS HOLM (V).....	31
Anf. 37 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	32
10 § Svar på interpellation 2012/13:402 om tröskeleffekter och förnybar energi.....	33
Anf. 38 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	33
Anf. 39 KENT PERSSON (V).....	33
Anf. 40 JENS HOLM (V).....	34
Anf. 41 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	35
Anf. 42 KENT PERSSON (V).....	36
Anf. 43 JENS HOLM (V).....	36
Anf. 44 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	37
Anf. 45 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	38
Anf. 46 KENT PERSSON (V).....	39
Anf. 47 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	39
11 § Svar på interpellation 2012/13:388 om barnomsorg och delad vårdnad.....	40
Anf. 48 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	40
Anf. 49 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	40
Anf. 50 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	41
Anf. 51 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	42
Anf. 52 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	43
Anf. 53 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	43
Anf. 54 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	44
12 § Bordläggning.....	44
13 § Anmälan om interpellationer.....	45
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	45
15 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	46
16 § Kammaren åtskildes kl. 11.48.....	46

